

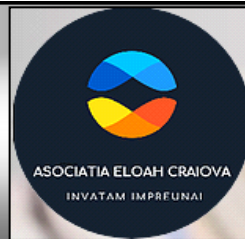

Co-fundat de Uniunea Europeană

Fundat de Uniunea Europeană

Erasmus +

ASOCIAȚIA ELOAH CRAIOVA
INVATAM IMPREUNĂ

Acreditare numărul: 2021-1-RO01-KA120-ADU-000045996
Valabilitate: 01.02.2022 – 31.12.2027
Proiect mobilitati prin Programul Erasmus+
Nr. referință proiect: 2023-1-RO01-KA121-ADU-000113433
Durata: 01.06.2023 – 31.08.2024
Beneficiar: Asociația ELOAH Craiova

SUPORT DE CURS

DEZVOLTAREA DURABILĂ ÎN ROMÂNIA

MARIA-ȘTEFANIA ȚENEA
Asociația „Eloah” Craiova

ARGUMENT

Criza ecologică determinată de intensa exploatare industrială a resurselor și degradarea continuă a mediului necesită o soluție. Aceasta își găsește forma în dezvoltarea durabilă și caută în primul rând prezervarea calității mediului înconjurător. În prezent conceptul s-a extins asupra calității vieții în complexitatea sa, și sub aspect economic și social. Obiect al dezvoltării durabile este acum și preocuparea pentru dreptate și echitate între state, nu numai între generații.

Conceptul dezvoltării durabile determină o reevaluare permanentă a legăturilor dintre om și natură și pledează pentru solidaritatea între generații ca singura opțiune viabilă pentru dezvoltarea pe termen lung.

În prezenta lucrare, se expun și analizează tema impactului pe termen lung al aderării asupra procesului dezvoltării în România, a necesității trecerii spre o creștere economică durabilă, dar și a existenței resurselor și posibilităților reale de stimulare și valorificare a factorilor economici în vederea trecerii la acest nou stadiu de dezvoltare.

Conceptul de Dezvoltare Durabilă reprezintă o nouă paradigmă a dezvoltării, concept promovat în cadrul Conferinței Mondiale pentru Dezvoltare Durabilă organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro în 1992 și reiterat cu mai mare forță la Johannesburg după 10 ani. Conceptul marchează o schimbare majoră în abordarea problemelor dezvoltării umanității prin opțiunile de asigurare a unui echilibru dinamic între componentele capitalului natural și sistemele socio-economice.

“Dezvoltarea durabilă răspunde necesităților generațiilor actuale fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor necesități” (Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare). Astfel, dezvoltarea poate genera prosperitate, dacă se regenerează resursele și se protejează mediul.

Durabilitatea pleacă de la ideea că activitățile umane sunt dependente de mediul înconjurător și de resurse. Sănătatea, siguranța socială și stabilitatea economică a societății sunt esențiale în definirea calității vieții.

Dezvoltarea durabilă a comunităților locale din România reprezintă o provocare și o prioritate în același timp. O provocare, pentru că o comunitate trebuie să fie receptivă la transformările și schimbările externe și interne care o pot afecta, adaptându-se acestor schimbări

prin acțiuni și inițiative strategice locale. O prioritate, pentru că modul în care se dezvoltă localitatea îi afectează prezentul și șansele de viitor.

Prezenta lucrare este structurată în mai multe module, tratând principalele teme legate de procesul de dezvoltare durabilă în România.

Modulul 1 prezintă noțiuni de bază în legătură cu dezvoltarea durabilă. Sunt expuse contextul istoric, cauzele, definiția și contextul în care a apărut dezvoltarea durabilă ca necesitate la nivel global și local, precum și obiectivele majore: protejarea mediului, eradicarea sărăciei, îmbunătățirea calității vieții, dezvoltarea și menținerea unei economii locale viabile și eficiente.

Modulele 2 și 3 tratează contextul integrării României în Uniunea Europeană: modificările de perspectivă asupra dezvoltării economice și de mediu durabile. Obiectivele cheie ce se cer a fi atinse de către statele membre sunt: a. protecția mediului, prin măsuri care să permită disocierea creșterii economice de impactul negativ asupra mediului; b. echitatea și coeziunea socială, prin respectarea drepturilor fundamentale, diversității culturale, egalității de șanse și prin combaterea discriminării de orice fel; c. prosperitatea economică, prin promovarea cunoașterii, inovării și competitivității pentru asigurarea unor standarde de viață ridicate și unor locuri de muncă abundente și bine plătite; îndeplinirea responsabilităților internaționale ale UE prin promovarea instituțiilor democratice în slujba păcii, securității și libertății, a principiilor și practicilor dezvoltării durabile pretutindeni în lume.

Modulele 4 și 5 expun măsurile ce sunt și urmează a fi aplicate în România pentru a realiza o dezvoltare durabilă eficientă, în concordanță cu cadrul furnizat de către Uniunea Europeană. Sunt analizate provocările apărute în problematica dezvoltării durabile, aspecte ale dezvoltării durabile economice în context românesc, orizonturi ale României în 2020 și 2030 precum și mijloacele de implementare, monitorizare și raportare a rezultatelor dezvoltării durabile în România.

În concluzii, sunt prezentate rezultatele prezentei analize: evaluarea capacității României de a atinge obiectivele dezvoltării durabile în toate aspectele ei.

Astfel, dezvoltarea durabilă a comunităților locale reprezintă o provocare și o prioritate în același timp. O provocare, pentru că o comunitate trebuie să fie receptivă la transformările și schimbările externe și interne care o pot afecta, adaptându-se acestor schimbări prin acțiuni și inițiative strategice locale și prioritate, pentru că modul în care se dezvoltă localitatea îi afectează prezentul și șansele de viitor.

SCOP:

Educarea și pregătirea indivizilor și comunităților pentru a aborda provocările actuale și viitoare legate de mediu, economie și societate.

Promovarea unui mod de viață mai sustenabil și dezvoltarea durabilității în țara noastră.

OBIECTIVE SPECIFICE:

- Limitarea schimbărilor climatice și a costurilor și efectelor sale negative pentru societate și mediu
- Să ne asigurăm că sistemul nostru de transport satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății noastre, minimizând impacturile sale nedorite asupra economiei, societății și mediului.
- Promovarea modelelor de producție și consum durabile
- Îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea serviciilor ecosistemelor.
- Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății.
- A crea o societate a incluziunii sociale prin luarea în considerare a solidarității între și în cadrul generațiilor, a asigura securitatea și a crește calitatea vieții cetățenilor ca o precondiție pentru păstrarea bunăstării individuale.
- A promova activ dezvoltarea durabilă pe scară largă, asigura ca politicile interne și externe ale UE sunt în acord cu dezvoltarea durabilă și angajamentele internaționale ale acesteia.

CONȚINUT:

Modul 1: NOȚIUNI DE BAZĂ ÎN LEGATURĂ CU DEZVOLTAREA DURABILĂ

Modul 2: ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Modul 3: MĂSURILE DE CONFORMITATE CU OBIECTIVELE DEZVOLTĂRII DURABILE ADOPTATE DE ROMÂNIA ÎN PROCESUL DE PRE- ȘI POST-ADERARE

Modul 4: DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN ROMÂNIA

Modul 5: IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI RAPORTAREA REZULTATELOR DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA

Modul 6: CONCLUZII

Modul 7: EVALUARE ȘI MONITORIZARE A PROGRESULUI

MODUL 1:

NOȚIUNI DE BAZĂ ÎN LEGATURĂ CU DEZVOLTAREA DURABILĂ

Evocat pentru prima oară în 1987 cu ocazia reuniunii Comisiei mondiale pentru mediu și dezvoltare, conceptul de dezvoltare durabilă are numeroși susținători: organisme internaționale și supranaționale, societatea civilă, puterile publice și diverse întreprinderi. Conceptul, foarte vast, își propune să răspundă nevoilor prezente fără a compromite supraviețuirea generațiilor următoare, are tangențe cu economia, administrația publică și privată, protecția mediului înconjurător, sănătatea, educația, agricultura, turismul, dezvoltarea internațională.

Actorii de pe scena politică, economică și socială trebuie să ia în considerare dezvoltarea durabilă în cadrul strategiilor lor. Gestionarea riscurilor care planează asupra mediului înconjurător, consultanță în domeniul ecologic, cod etic și deontologie, audit social sau ecologic și evaluare, comunicare financiară, guvernare, consultanță pentru o strategie durabilă... Profesioniștii în domeniu se înmulțesc și se specializează, oferta de formare în domeniu crește de la an la an și se diversifică. Profesioniștii în domeniu se găsesc în marile întreprinderi, la baza creării de noi întreprinderi, în cabinetele de consultanță, societățile de evaluare, bănci, ONG-uri, organizații internaționale, naționale și regionale.

Profesioniștii din domeniul dezvoltării durabile efectuează, în primul rând, o muncă de prospectare pe termen lung. Pentru a face acest lucru, înainte de a începe studiile în acest domeniu, studentul trebuie să dețină deja cunoștințe de economie, administrație, drept, inginerie, amenajare a teritoriului... De aceea, formările în dezvoltare durabilă sunt destinate persoanelor care au obținut deja o diplomă de formare inițială în domenii tradiționale și, mai ales, celor care se situează la nivelul de masterand (bac+4/5) și peste acest nivel.

Conceptul de Dezvoltare Durabilă reprezintă o nouă paradigmă a Dezvoltării, concept promovat în cadrul Conferinței Mondiale pentru Dezvoltare Durabilă organizată de Națiunile Unite la Rio de Janeiro în 1992 și reiterat cu mai mare forță la Johannesburg după 10 ani. Conceptul marchează o schimbare majoră în abordarea problemelor dezvoltării umanității prin opțiunile de asigurare a unui echilibru dinamic între componentele capitalului natural și sistemele socio-economice.

“Dezvoltarea durabilă răspunde necesităților generațiilor actuale fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a răspunde propriilor necesități”¹ (Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare). Astfel, dezvoltarea poate genera prosperitate, dacă se regenerează resursele și se protejează mediul.

Durabilitatea pleacă de la ideea că activitățile umane sunt dependente de mediul înconjurător și de resurse. Sănătatea, siguranța socială și stabilitatea economică a societății sunt esențiale în definirea calității vieții.

Dezvoltarea durabilă a comunităților locale reprezintă o provocare și o prioritate în același timp. O provocare, pentru că o comunitate trebuie să fie receptivă la transformările și schimbările externe și interne care o pot afecta, adaptându-se acestor schimbări prin acțiuni și inițiative strategice locale. O prioritate, pentru că modul în care se dezvoltă localitatea îi afectează prezentul și șansele de viitor.

Dezvoltarea durabilă înseamnă "A gândi global și a acționa local". Strategiile de dezvoltare durabilă evidențiază interdependența între local și global, între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, accentuând necesitatea cooperării în cadrul și între sectoarele economic, social și de mediu. Dezvoltarea durabilă a comunităților are ca obiective majore protejarea mediului, eradicarea sărăciei, îmbunătățirea calității vieții, dezvoltarea și menținerea unei economii locale viabile și eficiente. O comunitate durabilă apreciază și promovează ecosistemele sănătoase, utilizează eficient resursele, dezvoltă și asigură o economie locală viabilă.

Comunitatea durabilă are o viziune asupra dezvoltării susținută și promovată de toate sectoarele comunității, asociațiile civice, autoritățile locale, organizațiile religioase, tineri etc.

Politica actuală a Uniunii Europene este concentrată pe dezvoltarea durabilă a societății din toate punctele de vedere. Pentru aceasta ea pune la dispoziția statelor membre diverse instrumente financiare menite a-și rezolva problemele economice și sociale.

Pentru a atrage aceste fonduri în vederea finanțării de proiecte de dezvoltare locală, este absolut necesară definirea strategiei de dezvoltare a fiecărei regiuni din România. Respectând principiul subsidiarității, strategiile de dezvoltare locală trebuie să țină cont de strategiile județene, regionale și în final de Planul de Dezvoltare Național, astfel încât obiectivele prevăzute să nu intre în contradicție la nici un nivel asigurând sinergie și complementaritate.

---

¹ Matei Elena, Ecoturism, Editura Top Form, București, 2004, pag. 24

Conceptul de dezvoltare durabilă (sustenabilă) s-a cristalizat în timp, pe parcursul mai multor decenii, în cadrul unor dezbateri științifice aprofundate pe plan internațional și a căpătat valențe politice precise în contextul globalizării.

În istoria recentă, prima semnalare a faptului că evoluțiile economice și sociale ale statelor lumii și ale omenirii în ansamblu nu mai pot fi separate de consecințele activității umane asupra cadrului natural s-a făcut în raportul din 1972 al Clubului de la Roma intitulat *Limitele creșterii* (Raportul Meadows). Documentul sintetiza datele privind evoluția a cinci parametri (creșterea populației, impactul industrializării, efectele poluării, producția de alimente și tendințele de epuizare a resurselor naturale), sugerând concluzia că modelul de dezvoltare practicat în acea perioadă nu poate fi susținut pe termen lung.

Problematika raporturilor dintre om și mediul natural a intrat în preocupările comunității internaționale începând cu prima Conferință a ONU asupra Mediului (Stockholm, 1972) și s-a concretizat în lucrările Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare, instituite în 1985. Raportul acestei Comisii, prezentat în 1987 de G. H. Brundtland și intitulat *Viitorul nostru comun* a oferit prima definiție acceptată a dezvoltării durabile ca fiind „o dezvoltare care satisface nevoile generației actuale fără a compromite șansele viitoarelor generații de a-și satisface propriile nevoi”. Conceptul de dezvoltare durabilă reprezintă rezultatul unei abordări integrate a factorilor politici și decizionali, în care protecția mediului și creșterea economică pe termen lung sunt considerate complementare și reciproc dependente.

De la acest punct, problemele complexe ale dezvoltării durabile au căpătat o dimensiune politică globală, fiind abordate la cel mai înalt nivel la Conferința Mondială pentru Mediu și Dezvoltare Durabilă de la Rio de Janeiro (1992), la Sesiunea Specială a Adunării Generale ONU și adoptarea Obiectivelor Mileniului (2000) și la Conferința Mondială pentru Dezvoltare Durabilă de la Johannesburg (2002). S-au conturat, astfel, programe concrete de acțiune la nivel global și local (Agenda 21 Locală) conform dictonului „să gândim global și să acționăm local”².

În cadrul acestui proces au fost adoptate o seamă de convenții internaționale care stabilesc obligații precise din partea statelor și termene stricte de implementare privind schimbările climatice, conservarea biodiversității, protejarea fondului forestier și zonelor umede, limitarea folosirii anumitor produse chimice, accesul la informații privind starea mediului și altele, care

---

² Earth Summit Agenda 21, The United Nations Programme of Action from Rio, United Nations, 1992 – Declarația de mediu și dezvoltare, pag.3

conturează un spațiu juridic internațional pentru aplicarea în practică a preceptelor dezvoltării durabile.

Se recunoaște, astfel, că Terra are o capacitate limitată de a satisface cererea crescândă de resurse naturale din partea sistemului socio-economic și de a absorbi efectele distructive ale folosirii lor. Schimbările climatice, fenomenele de eroziune și deșertificare, poluarea solului, apei și aerului, reducerea suprafeței sistemelor forestiere tropicale și a zonelor umede, dispariția sau periclitarea existenței unui număr mare de specii de plante și animale terestre sau acvatice, epuizarea accelerată a resurselor naturale neregenerabile au început să aibă efecte negative, măsurabile, asupra dezvoltării socio-economice și calității vieții oamenilor în zone vaste ale planetei.

Sustenabilitatea ori dezvoltarea durabilă este un obiectiv central al politicii Uniunii Europene. Prin integrarea în Uniunea Europeană, România adoptă automat acest obiectiv. Aceasta nu înseamnă că Uniunea Europeană ne furnizează și un ‚pilot automat pentru dezvoltarea durabilă’. Guvernul României, prin resursele uriașe pe care le gestionează, este singurul centru național credibil al managementului dezvoltării durabile a României. Dar misiunea în dezvoltarea durabilă poate fi susținută cu instrumente conceptuale adecvate și existente la stadiul dell’arte (‚state of the art’, în limba engleză), concepte care țin seama de realitate, concepte asimilate în acele universități care s-au transformat deja în veritabile comunități epistemice, asimilând paradigma raționalității instrumentale. În această paradigmă, instrumentele sunt mijloacele raționale folosite pentru atingerea unei ținte prestabilite. Aceste instrumente intelectuale sunt folosite în analizele, evaluările și interpretările pe care se sprijină deciziile politice în problematica dezvoltării economice cuplată cu salvagardarea calităților mediului înconjurător din țara noastră. Noile instrumente intelectuale pentru dezvoltarea durabilă la stadiul dell’arte constituie substanța discursivă a capitolelor Ecologiei Industriale.

A spune că dezvoltarea durabilă (sustenabilitatea) este identificabilă cu o preocupare exclusiv centrată pe starea mediului înconjurător, ori ‚prezervarea” mediului ambiant, înseamnă o simplificare excesivă și o sărăcire a conceptului ‚dezvoltării durabile’. În realitate, sustenabilitatea implică obligatoriu trei aspecte (numite și ‚principiile Brundtland’):

- o chestiune ambientală ;
- o chestiune economică ;

- o chestiune socială.

Raportul Brundtland definește "dezvoltarea durabilă drept dezvoltarea care împlinește necesitățile prezentului, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a împlini propriile lor nevoi." Formularea exactă în limba engleză este : "Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs."³ Să observăm că în acord cu economistul britanic John Maynard Keynes (1883–1946), întotdeauna ideile practice din economie și societate trebuie să se bazeze pe sprijinul intelectual al unui doctrinar ori al unui filosof. Definiția pentru dezvoltarea durabilă pe care o propune raportul comisiei Brundtland era inspirată, cel puțin în intenție, de principiul echității intergeneraționale, un principiu de justiție distributivă care a fost enunțat de filosoful american John Rawls (1921–2002). Dar, mai mult decât atât, comisia coordonată de Gro Harlem Brundtland a definit dezvoltarea durabilă drept o problemă cu obiective multiple, al cărei management cere să fie realizată o ,performanță triplă' (,the triple bottom line' , spus pe englezește).

Din definiția dezvoltării durabile formulată prin Raportul Brundtland în 1987, reies următoarele aspecte⁴:

a) introducerea sintagmei dezvoltare durabilă în vocabularul uzual al științei economice a reprezentat o necesitate obiectivă. Noțiunea a fost chemată și impusă să servească, pe plan teoretic, drept răspuns la criza economică și ecologică pe care o parcurge lumea la sfârșitul de secol XX și începutul de nou mileniu.

b) la nivelul unanimității, în sondajul opiniei publice, se afla ideea după care dezvoltarea durabilă are o puternică încărcătură morală. Se pleacă, aici, de la premisa realistă că, pe zestre pe care o moștenește, fiecare generație își construiește viitorul. Din acest punct de vedere, este de datoria generației actuale, ca ea să ofere noilor și viitorilor veniți cel puțin aceleași șanse pe care ea le-a moștenit.

c) dezvoltarea durabilă va deveni tot mai mult o constantă a politicilor economice și sociale ale fiecărui stat.

d) dezvoltarea durabilă comportă un tratament diferit ca nivel, mod de abordare și înțelegere, tehnologie, resurse la care se poate face apel și șanse de reușită. Altfel spus, capătă sensuri și semnificații diferite în funcție de timp, spațiu, zona geografică etc.

---

³ Băltărețu Andreea, Ecoturism și dezvoltare durabilă, Editura Prouniversitaria, București, 2007, pag. 45

⁴ Băltărețu Andreea, Ecoturism și dezvoltare durabilă, Editura Prouniversitaria, București, 2007, pag. 49

e) notiunea de durabil trimite la durată, la un interval de timp îndelungat. Procesul trebuie convertit spre o dezvoltare umană durabilă, orientată prioritar spre calitatea vieții și a mediului

Chiar dacă dezvoltarea durabilă este condusă după principiile Brundtland, trebuie să observăm că în primul rând provocarea ambientală este factorul ce focalizează modul de elaborare a strategiilor de astăzi în organizarea industrială. În cartea noastră propunem un proiect românesc de organizare a răspunsului la provocarea ambientală, un proiect de organizare a „parcurilor industriale pentru dezvoltarea durabilă”, organizare facilitată de acele universități care s-au transformat deja în comunități epistemice pentru managementul proiectelor în Noua Economie.

Sub presiunea legilor și a reglementărilor naționale privind încărcările mediului înconjurător, a directivelor Uniunii Europene, a ratificării protocoalelor internaționale ambientale de parlamentele țărilor ai căror diplomați au negociat acele acorduri, ori pur și simplu în virtutea jocului competitiv impus de concurență, întreprinderile/organizațiile sunt obligate acum, în toate felurile descrise, să țină cont și de valorile ambientale atunci când își redactează planurile lor strategice.

O perspectivă nouă asupra relațiilor dintre mediul ambiant, om și industrie este adusă de Ecologia Industrială, despre care se poate aprecia, fără deriziune sau exagerare, că este știința dezvoltării durabile. În Ecologia Industrială se transgresează frontierele demersului tradițional al raționamentului efectuat judecând strict în termenii reducerii poluării la sursele punctuale (care pot fi modelate în spațiu ca un punct geometric), acționându-se deci numai la ‚capătul țevii’ (‚end of pipe’ acesta este chiar termenul consacrat în limba engleză) sau la ‚sursa de încărcare ambientală”, într-o abordare strict « ecologistă », indiferentă la costurile economice și condițiile sociale. Dezvoltarea durabilă ori ‚sustenabilitatea’ cere și respectarea integrității ecologice a naturii și a biodiversității sale, alături de o considerare a eficienței economice, precum și de o măsurare a dimensiunii sociale ori a ‚dimensiunii comunității’ în dezvoltarea economiei.

Atunci când managerii organizațiilor economice antamează problema gestionării încărcărilor ambientale asociate produselor/serviciilor pe care le furnizează pe piață, ei trebuie să ia în considerare abordarea pe ciclul de viață. Atenția nu trebuie focalizată doar asupra compoziției produsului, eventual și asupra fazei de procesare, ci pe întreaga viață fizică a produsului, din amonte în aval, adică de la extracția materiilor prime și până la finalul de viață al produsului. Abordarea pe ciclul de viață pentru managementul ambiental al produsului infuzează „responsabilitate ecologică” în economia de piață. Perspectiva pe ciclul de viață a lumii

artefactelor industriale tinde să devină parte din cultura postmodernă. Reprezentarea ontologică asupra unui produs, din această perspectivă, poartă numele de Analiză pe ciclul de viață (ACV), fiind reprezentarea interacțiunii om – natură. Alegeri („Choices”) prin judecăți de valoare se fac în toate fazele executării corecte a unei Analize pe ciclul de viață. Pentru a nu construi o distopie, este necesar să existe compatibilitate între alegerile de valoare din toate fazele Analizei pe ciclul de viață. Această compatibilitate este asigurată prin folosirea perspectivelor arhetipale din Teoria Culturală.

Cunoașterea metodologiei ACV îngăduie achiziționarea unor competențe procedurale de tip 'know how' pentru dezvoltarea durabilă. Un produs industrial are asociat și impactul ambiental descris în studiul ACV al produsului (firește, în condițiile în care studiul nu a fost distorsionat prin malpraxis). Analiza pe ciclul de viață al produsului este instrumentală. Gândirea artefactelor industriale pe ciclul de viață a devenit parte a felului în care conceptualizăm chestiunile ambientale, și calea pe care abordăm gestionarea problemelor ambientale. Analiza pe ciclul de viață este parte dintr - un weltanschauung post-modern.

Analiza pe ciclul de viață este situată la intersecția celor trei tipuri de cunoaștere umană : teoretică, tehnico-productivă, și prudentțială. Lectura “Raportului dezvoltării umanității” din anul 1997, --document oficial al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), care-i clarificarea și continuarea temelor Agendei 21--, dezvăluie că o națiune devine bogată numai când stăpânește perfect cele trei tipuri de cunoaștere. Instrumentele de analiză ambientală care încorporează aspecte foarte distincte ale cunoașterii, așa cum este Analiza ciclului de viață al produselor, percepută de cercetătorii domeniului ca fiind "fascinată și sofisticată", este instituționalizată în proiectul dezvoltării durabile. Strategia IPP adoptă această cultură organizațională în parcurile industriale.

La ora actuală, criza majoră este constituită de o deteriorare într-un proces continuu a stării sau « calității » mediului înconjurător⁵. De exemplu, planificarea tradițională a dezvoltării parcurilor industriale implică alocarea unor largi parcele de teren ocupat inițial de ecosisteme, schimbarea destinației terenurilor și distrugerea ecosistemelor de pe acele terenuri, investiții publice pentru construirea și întreținerea unor infrastructuri costisitoare, înlocuirea sorburilor naturale de dioxid de carbon cu industrii care emit gaze cu efect de seră, deversări de lichide reziduale și mari cantități cumulate ale unor deșeuri solide eliminate de industrii, dar imposibil de

---

⁵ Nistoreanu Puiu (coordonator), Ecoturism și turism rural, Editura A.S.E., București, 2003, pag. 76

reciclat, ignorarea agresivă de către investitori atotputernici sau doar « mafioți locali » a siturilor ambientale cu valoare recreațională și hedonică, perturbarea unor vaste arii de habitat.

Capitolele Ecologiei Industriale propun căi de rezolvare efective pentru stoparea acestei deteriorări, soluții ideologice primare, în sensul că sunt realmente niște idei eficiente, care pot să fie credibil înscrise pe o listă de alternative aflate dincolo de „globalizare”, pe care economistul Joseph Schumpeter (1883-1950), --care a predat la universitățile din Cernăuți și Harvard--, o numea "distrugere creativă". În principiu, alternativele la "distrugerea creativă" pot fi alese ca enunțuri decizionale cu valoare adăugată, într-o democrație participativă reală, unde există instituții normale (universități, academii etc) care pun asemenea liste cu variantele de soluții posibile la dispoziția oamenilor politici. Dar poate că în esența sa, ce nu aparține ‚mitului fatalist’ al relației om-natură, "Ecologia Industrială" este mai mult decât o simplă știință. Căci, prin principiul ei fundamental : „Din leagăn până la mormânt” („From the cradle to the grave”), adică din „baptisteriul” produselor industriilor (care nu mai sunt ‚produse industriale’ în sens clasic), și până la momentul lor „sepultural” –depozitul ambiental, groapa ecologică, incineratorul, sau buclele de reciclare totală din parcurile industriale cu tehnologie simbiotică--, "Ecologia Industrială" edifică o arhitectură ontologică a noilor artefacte - produse ce nu sunt detrimentale pentru om ori pentru ecosistemele planetei. Aceste reprezentări ale ‚ontologiilor de artefacte’ din industrie și servicii pot furniza în ultimă instanță argumentele și vocabularul ideologic primar pentru construirea predicatelor necesare supraviețuirii noastre ca specie alături de alte specii existente pe un Pământ caracterizat, încă, printr-un anumit grad de biodiversitate pozitivă (pentru că există și o biodiversitate negativă, adică o lume populată cu HIV și Ebola). Deci în ideologia primară se cer șanse nu doar pentru om, ci și pentru biodiversitatea pozitivă a lumii. Iar într-o terminologie strict ecologică, se vorbește aici despre tranziția de la Capitalismul-r (malthusian), la Capitalismul-K (logistic). Parcurile industriale pentru dezvoltarea durabilă aparțin conceptual Capitalismului-K, și ele sunt o componentă importantă a strategiei dezvoltării în Noua Economie.

În general, 'parcurile industriale' reprezintă proiecte ale dezvoltării regionale realizate cu intenția atragerii de activități industriale ori servicii caracterizate printr-o valoare adăugată mare, și am folosit aici termenul cu semnificația lui riguroasă din economie. Ecologia Industrială aduce o dimensiune nouă în dezvoltarea industriilor și serviciilor, chiar când acestea adaugă valoare prin tehnologie : Fezabilitatea tehnică trebuie să posedă și un Permis moral. Atunci când 'parcurile industriale' sunt organizate pe baza principiilor Ecologiei Industriale, ele se numesc fie 'parcuri

industriale simbiotice', fie 'parcuri industriale ecologice' , fie 'parcuri eco- industriale', fie 'eco-parcuri'⁶. Noi le denumim ,parcuri industriale pentru dezvoltarea durabilă'.

După lansarea listei de condiționări pentru dezvoltarea durabilă, celebra Agenda 21, 'parcurile industriale' nu pot căpăta ființă concretă la ora actuală, într-o țară realmente democrată, decât prin alocarea terenurilor de către comunitățile locale, ori de către autoritățile regionale (județene, în condițiile României), respectândându-se prioritățile de pe o listă de 'teme ambientale' prezente pe, --folosim mai întâi abrevierea frecvent întâlnită în documente electronice și pe hârtie consacrate dezvoltării durabile-, LA 21, acronimul expresiei ,Local Agenda 21', adică o 'Agenda 21 locală'. Se știe că taxonomia unei Agende 21 locale trebuie să fie organizată astfel încât să cuprindă și 'teme ambientale', ori subiectele de salvagardare ale teritoriului. Una dintre aceste 'teme ambientale' ce reflecta percepția societală despre „calitatea mediului ambient” se cheama 'folosirea terenului'. Deci în mod automat, un 'parc industrial' care folosește corect, –din punctul de vedere al Ecologiei Industriale--, terenul pe care l-a primit este un 'parc industrial ecologic'.Punctul nostru de vedere nu este singular. Căci primul exemplu de 'simbioză industrială' evidențiat în teren, aflat la Kalundborg, pe coasta marină daneză, este numit atât 'parc industrial', cât și 'parc eco-industrial'. Kalundborg mai este citat în studii semnate de autori foarte diferiți, ca exemplificare pentru conceptele : "simbioză industrială localizată", "coagulare industrială" ('industrial cluster'), "complex industrial echilibrat din punct de vedere ambiental", si "ecosistem industrial localizat", ori ,pol de competență în Ecologia Industrială'.

Conceptul de dezvoltare durabilă are ca premisă constatarea că civilizația umană este un subsistem al ecosferei, dependent de fluxurile de materie și energie din cadrul acesteia, de stabilitatea și capacitatea ei de autoreglare. Politicile publice care se elaborează pe această bază, precum prezenta Strategie Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României, urmăresc restabilirea și menținerea unui echilibru rațional, pe termen lung, între dezvoltarea economică și integritatea mediului natural în forme înțelese și acceptate de societate.

Pentru România, ca stat membru al Uniunii Europene, dezvoltarea durabilă nu este una dintre opțiunile posibile, ci singura perspectivă rațională a devenirii naționale, având ca rezultat statornicirea unei noi paradigme de dezvoltare prin confluența factorilor economici, sociali și de mediu.

---

⁶ Nistoreanu Puiu (coordonator), Ecoturism și turism rural, Editura A.S.E., București, 2003, pag. 92

MODUL 2:

ROMÂNIA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Dezvoltarea durabilă a devenit un obiectiv politic al Uniunii Europene începând cu anul 1997, prin includerea sa în Tratatul de la Maastricht. În anul 2001, Consiliul European de la Goteborg a adoptat Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene, căreia i-a fost adăugată o dimensiune externă la Barcelona, în anul 2002⁷.

În anul 2005, Comisia Europeană a demarat un proces de revizuire a Strategiei, publicând, în luna februarie, o evaluare critică a progreselor înregistrate după 2001, care punctează și o serie de direcții de acțiune de urmat în continuare. Documentul a evidențiat și unele tendințe nesustenabile, cu efecte negative asupra mediului înconjurător, care puteau afecta dezvoltarea viitoare a Uniunii Europene, respectiv schimbările climatice, amenințările la adresa sănătății publice, sărăcia și excluziunea socială, epuizarea resurselor naturale și erodarea biodiversității. Ca urmare a identificării acestor probleme, în iunie 2005, șefii de state și guverne ai țărilor Uniunii Europene au adoptat o Declarație privind liniile directe ale dezvoltării durabile, care încorporează Agenda de la Lisabona, revizuită, pentru creșterea economică și crearea de noi locuri de muncă drept o componentă esențială a obiectivului atotcuprinzător al dezvoltării durabile. După o largă consultare, Comisia Europeană a prezentat, la 13 decembrie 2005, o propunere de revizuire a Strategiei de la Goteborg din 2001⁸.

Ca rezultat al acestui proces, Consiliul UE a adoptat, la 9 iunie 2006, Strategia reînnoită de Dezvoltare Durabilă, pentru o Europă extinsă. Documentul este conceput într-o viziune strategică unitară și coerentă, având ca obiectiv general îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare prin crearea unor comunități sustenabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale.

Strategia UE pentru Dezvoltare Durabilă, ce reprezintă fundamentul Strategiei Naționale a României în domeniu, completează Strategia de la Lisabona și se dorește a fi un catalizator pentru cei ce elaborează politici publice și pentru opinia publică, în scopul schimbării comportamentului

---

⁷ *** Strategia de ecoturism a României. Cadru teoretic de dezvoltare, Autoritatea Națională pentru Turism, București, 2004

⁸ Băltărețu Andreea, Ecoturism și dezvoltare durabilă, Editura Prouniversitaria, București, 2007, pag. 144

în societatea europeană și, respectiv, în societatea românească și implicării active a factorilor decizionali, publici și privați, precum și a cetățenilor în elaborarea, implementarea și monitorizarea obiectivelor dezvoltării durabile.

Responsabilitatea pentru implementarea Strategiei revine Uniunii Europene și statelor sale membre, implicând toate componentele instituționale la nivel comunitar și național. Este subliniată, de asemenea, importanța unei strânse colaborări cu societatea civilă, partenerii sociali, comunitățile locale și cetățenii pentru atingerea obiectivelor dezvoltării durabile.

În acest scop, sunt identificate patru obiective-cheie⁹:

- Protecția mediului, prin măsuri care să permită disocierea creșterii economice de impactul negativ asupra mediului;
- Echitatea și coeziunea socială, prin respectarea drepturilor fundamentale, diversității culturale, egalității de șanse și prin combaterea discriminării de orice fel;
- Prosperitatea economică, prin promovarea cunoașterii, inovării și competitivității pentru asigurarea unor standarde de viață ridicate și unor locuri de muncă abundente și bine plătite;
- Îndeplinirea responsabilităților internaționale ale UE prin promovarea instituțiilor democratice în slujba păcii, securității și libertății, a principiilor și practicilor dezvoltării durabile pretutindeni în lume.

Pentru a asigura integrarea și corelarea echilibrată a componentelor economice, ecologice și socio-culturale ale dezvoltării durabile, Strategia UE statuează următoarele principii directoare:

- Promovarea și protecția drepturilor fundamentale ale omului;
- Solidaritatea în interiorul generațiilor și între generații;
- Cultivarea unei societăți deschise și democratice;
- Informarea și implicarea activă a cetățenilor în procesul decizional;
- Implicarea mediului de afaceri și a partenerilor sociali;
- Coerența politicilor și calitatea guvernării la nivel local, regional, național și global;
- Integrarea politicilor economice, sociale și de mediu prin evaluări de impact și consultarea factorilor interesați;

---

⁹ Băltărețu Andreea, Ecoturism și dezvoltare durabilă, Editura Prouniversitaria, București, 2007, pag. 157

- Utilizarea cunoștințelor moderne pentru asigurarea eficienței economice și investiționale;
- Aplicarea principiului precauțiunii în cazul informațiilor științifice incerte;
- Aplicarea principiului "poluatorul plătește".

Aspectele de conținut ale Strategiei UE se concentrează asupra unui număr de 7 provocări cruciale și 2 domenii trans-sectoriale. Multe dintre țintele convenite în cadrul UE sunt stabilite în expresie numerică sau procentuală, cu termene stricte de implementare, fiind obligatorii pentru toate statele membre.

Strategia UE stabilește, de asemenea, proceduri precise de implementare, monitorizare și urmărire, cu obligații de raportare la fiecare doi ani, din partea Comisiei Europene și statelor membre, asupra angajamentelor asumate. Următorul termen pentru analizarea progreselor înregistrate și revederea priorităților Strategiei UE de către Consiliul European este septembrie 2009, cu obligația statelor membre de a raporta asupra implementării Strategiilor Naționale până cel mai târziu în luna iunie 2009.

Întrucât România s-a angajat să finalizeze propria Strategie Națională pentru Dezvoltare Durabilă, revizuită, până la sfârșitul anului 2008 și să o prezinte apoi Comisiei Europene, primul termen de raportare asupra implementării este luna iunie 2011.

În conformitate cu deciziile adoptate de Consiliul European, statele membre ale UE au obligația să-și creeze forme de suport instituțional adecvate pentru coordonarea dezvoltării și utilizării instrumentelor statistice de monitorizare și pentru revizuirea periodică (la 2 ani) a fiecărei Strategii Naționale, într-un mod congruent cu efortul de sistematizare a raportărilor asupra implementării Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă la nivelul Uniunii Europene. Este vorba, prin urmare, de un proces continuu, în care revizuirea la intervale scurte a Strategiilor Naționale și a Strategiei UE reduce marja de eroare în privința evaluării resurselor necesare pentru implementarea obiectivelor convenite.

Pentru urmărirea și verificarea implementării prezentei Strategii Naționale se va crea și întreține un sistem național de indicatori statistici ai dezvoltării durabile, armonizat și congruent cu sistemul relevant de indicatori utilizat la nivelul UE, pentru monitorizarea progreselor naționale în raport cu Strategia pentru Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene. Colectarea și prelucrarea informațiilor de încredere, cuantificate și actualizate regulat, agregate la nivelul indicatorilor de dezvoltare durabilă, va permite măsurarea performanțelor în atingerea obiectivelor stabilite de

Strategie și raportarea corectă asupra rezultatelor. Se are în vedere operaționalizarea a două tipuri de indicatori:

Indicatorii naționali de dezvoltare durabilă, focalizați pe prioritățile-cheie exprimate prin ținte cuantificabile care să permită, totodată, compararea performanțelor naționale cu cele ale partenerilor internaționali și cu obiectivele Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă a UE reînnoite. Acest set de indicatori se va baza pe rezultatele grupului de lucru Eurostat-UNECE-OCDE și va fi reactualizat în permanență.

Indicatorii de progres ai Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României, acoperind întregul pachet de politici pe care aceasta le generează, inclusiv a celor ce nu sunt cuprinse în Strategia UE. În acest mod, toate politicile vor forma obiectul monitorizării, urmărind responsabilizarea decidenților politici și permițând opiniei publice să evalueze succesul acțiunilor întreprinse.

Ansamblul activităților legate de elaborarea sistemului național de indicatori ai dezvoltării durabile se va desfășura sub îndrumarea și controlul Comitetului Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă propus în Partea V a prezentei Strategii. În acest cadru urmează să se stabilească mandatul, componența și modul de organizare a grupului de lucru pentru indicatorii dezvoltării durabile, termenele de execuție, pe etape (ținând seama de faptul că primul termen de raportare asupra implementării Strategiei Naționale este luna iunie 2011) precum și rolul de coordonare conceptuală și metodologică al Institutului Național de Statistică.

MODUL 3:

MĂSURILE DE CONFORMITATE CU OBIECTIVELE DEZVOLTĂRII DURABILE ADOPTATE DE ROMÂNIA ÎN PROCESUL DE PRE- ȘI POST-ADERARE

Conștientizarea discrepanțelor dintre modelul de dezvoltare și capacitatea de suport a capitalului natural s-a instalat treptat în România în anii 70-80 ai secolului trecut și a fost limitată, pentru început, la unele cercuri intelectuale și academice, cu slab ecou la nivelul decidenților politici. Schimbările politice profunde începute în decembrie 1989 și, mai ales, accesul la informații ce nu fuseseră publice în timpul regimului comunist au extins considerabil aria

preocupărilor în acest domeniu în rândul opiniei publice și mass media. Au luat ființă, în scurt timp, numeroase organizații neguvernamentale și chiar partide politice ecologiste, în simetrie cu cele existente în țările Europei Occidentale. La nivelul structurilor executive și legislative, s-au creat instituții axate pe problematica de mediu (minister, comisii parlamentare) și s-au emis primele acte de legislație primară și secundară în domeniu.

Într-o prima etapă, încorporarea parțială a principiilor dezvoltării durabile în politicile publice a avut loc sub impulsul dezbaterilor din cadrul ONU și agențiilor sale specializate prin asumarea unor obligații precise în baza declarațiilor și convențiilor la care România a devenit parte (fiind, de exemplu, prima țară europeană care a ratificat Protocolul de la Kyoto la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice). Perspectiva aderării la Uniunea Europeană a conferit un plus de concretețe acestor preocupări, punând pe primul plan adoptarea unei noi filosofii a dezvoltării care să asigure corelarea organică a aspectelor economice, sociale și de mediu și însușirea, în integralitatea sa, a acquis-ului comunitar.

În perioada 1997-1999 a fost elaborată pentru prima dată, cu asistență din partea Programului ONU pentru Dezvoltare (PNUD), o Strategie Națională pentru Dezvoltare Durabilă, care a fost definitivată în urma unui număr mare de contribuții asambleate într-un cadru larg participativ și adoptată ca document oficial al Guvernului României. Deși impactul acestui document asupra politicilor publice la nivel național a fost relativ restrâns, el a oferit cadrul conceptual și metodologia de consultare a factorilor interesați pentru implementarea cu succes a programului Agenda Locală 21 într-un număr de circa 40 municipalități și județe. După aderarea României la UE, Strategia din 1999 a format obiectul unei raportări interimare către Comisia Europeană asupra aplicării obiectivelor dezvoltării durabile, în iulie 2007.

Demersurile pentru elaborarea unei strategii complexe de dezvoltare durabilă a României, cu orizont de timp 2025, au continuat, la inițiativa Președintelui României și sub egida Academiei Române, pe parcursul anilor 2002-2004, însă nu și-au găsit finalizarea într-un document coerent și au rămas în stadiul de proiect.

În absența unei strategii de dezvoltare durabilă actualizate conform directivelor în materie ale Uniunii Europene, documentele programatice și strategiile sectoriale elaborate în România în perioada pre- și post-aderare conțin prevederi relevante și obiective-țintă precise (în unele cazuri) care au constituit, în cea mai mare măsură, baza de referință pentru redactarea prezentului proiect de Strategie.

Tratatul de Aderare România - Uniunea Europeană, semnat la 25 aprilie 2005, și protocoalele anexate cuprind angajamentele concrete ale României de transpunere în practică a întregului acquis comunitar și prevăd unele decalări ale termenelor de implementare ale unor obligații de mediu (până în 2015 pentru instalațiile industriale cu grad ridicat și complex de poluare, până la 16 iulie 2017 pentru depozitele municipale de deșeuri, 2018 pentru extinderea sistemelor urbane de alimentare cu apă potabilă și tratare a apelor uzate).

Planul Național de Dezvoltare 2007-2013 (PND) reprezintă documentul de planificare strategică și programare financiară multianuală care orientează și stimulează dezvoltarea economică și socială a țării în concordanță cu principiile Politicii de Coeziune a Uniunii Europene. Planul stabilește drept obiectiv global reducerea cât mai rapidă a disparităților de dezvoltare socio-economică dintre România și celelalte state membre ale Uniunii Europene și detaliază obiectivele specifice ale procesului pe 6 direcții prioritare care integrează direct și/sau indirect cerințele dezvoltării durabile pe termen scurt și mediu:

Obiectivul creșterii competitivității și dezvoltării economiei bazate pe cunoaștere include, ca una dintre principalele subpriorități, îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea resurselor regenerabile de energie în vederea reducerii efectelor schimbărilor climatice;

Aducerea la standarde europene a infrastructurii de bază pune accentul pe dezvoltarea durabilă a infrastructurii și mijloacelor de transport prin reducerea impactului asupra mediului, promovarea transportului intermodal, îmbunătățirea siguranței traficului și protecția elementelor critice de infrastructură;

Prioritatea privind protecția și îmbunătățirea calității mediului prevede îmbunătățirea standardelor de viață pe baza asigurării serviciilor de utilități publice, în special în ceea ce privește gestionarea apei și deșeurilor; îmbunătățirea sistemelor sectoriale și regionale ale managementului de mediu; conservarea biodiversității; reconstrucția ecologică; prevenirea riscurilor și intervenția în cazul unor calamități naturale;

Perfecționarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman are în vedere promovarea incluziunii sociale și întărirea capacității administrative pentru dezvoltarea unei piețe a muncii moderne și flexibile, îmbunătățirea relevanței sistemului de educație și formare profesională pentru ocuparea forței de muncă, stimularea culturii antreprenoriale;

Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol, silvic și piscicol conține prevederi privind utilizarea rațională a fondului funciar, reabilitarea ecologică a

unor terenuri degradate sau poluate, siguranța alimentară, bunăstarea animalelor, încurajarea acvaculturii în zonele costiere;

Obiectivul de diminuare a disparităților de dezvoltare între regiuni și în interiorul acestora are în vedere, printre altele, îmbunătățirea performanței administrative și a infrastructurii publice locale, protecția patrimoniului natural și cultural, dezvoltarea rurală integrată, regenerarea zonelor urbane afectate de restructurarea industrială, consolidarea mediului de afaceri și promovarea inovării. Sunt prevăzute, de asemenea, acțiuni în domeniul cooperării transfrontaliere, transnaționale și interregionale în vederea integrării socio-economice a zonelor de graniță și creșterea accesibilității regiunilor României în cadrul teritoriului UE.

Programarea financiară a Planului Național de Dezvoltare 2007-2013 estimează investițiile necesare, eșalonate pe ani, în valoare totală de circa 58,67 miliarde euro.

Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 (CSNR), aprobat de Comisia Europeană la 25 iunie 2007, stabilește prioritățile de intervenție ale Instrumentelor Structurale ale UE (Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune) în cadrul politicii de coeziune economică și socială și face legătura între prioritățile Planului Național de Dezvoltare 2007-2013 și cele ale UE stabilite prin Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013 și Strategia Lisabona revizuită. CSNR prezintă situația socio-economică a României la momentul aderării, analiza punctelor tari și slabe, oportunităților și amenințărilor (SWOT), viziunea strategică și sinteza Programelor Operaționale Sectoriale (POS) și Programului Operațional Regional (POR) ce urmează a fi implementate în cadrul obiectivului Convergență.

Pentru realizarea viziunii strategice a CSNR, în cadrul politicii de coeziune, Comisia Europeană a alocat României pentru perioada 2007-2013 o sumă totală de aproximativ 19,67 miliarde euro, din care 19,21 miliarde pentru obiectivul Convergență (cu o cofinanțare națională estimată la 5,53 miliarde euro constituită în proporție de 73% din surse publice și 27% din surse private) și 0,46 miliarde euro pentru obiectivul Cooperare Teritorială Europeană.

Cadrul Strategic Național de Referință, împreună cu Programul Național de Reformă și Programul de Convergență răspund eforturilor de realizare a obiectivelor de convergență prin definirea direcțiilor de acțiune la nivel național pentru încadrarea în obiectivele politicilor și strategiilor europene.

Elemente factuale și analitice utile privind diagnosticul situației actuale din România, evaluarea politicilor publice și a decalajelor față de performanțele medii din celelalte țări ale UE sunt conținute în proiectul de Strategie post-aderare a României elaborat de Guvern în anul 2007.

Măsurile întreprinse de România pentru îndeplinirea celor 8 ținte convenite în cadrul ONU privind problematica globală a dezvoltării durabile sunt prezentate în cel de-al doilea Raport asupra Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, adoptat de Guvernul României la 18 septembrie 2007.

Conținutul acestor documente și măsurile luate pentru implementarea lor în primul an după aderarea României la UE prezintă un grad substanțial de relevanță pentru efortul de a face față provocărilor-cheie și de a realiza obiectivele Strategiei Uniunii Europene pentru Dezvoltare Durabilă reînnoite din 9 iunie 2006¹⁰. Se constată, în același timp, existența unor suprapuneri sau omisiuni din punctul de vedere al coordonării interdepartamentale, faptul că strategiile și programele existente acoperă orizonturi diferite de timp și, mai ales, nu sunt subsumate unei viziuni integratoare, așa cum este cea oferită de conceptul dezvoltării durabile.

Și în România, ca și în alte țări, problemele de protecție a mediului se pun cu acuitate, în special ca urmare a poluării locale intense a factorilor de mediu de către industrie și agricultură sau de către centrele populate, precum și a existenței unei poluări transfrontaliere, care au condus în unele zone la dereglarea ecosistemelor și la înrăutățirea condițiilor de viață ale oamenilor. Fără ocrotirea mediului nu se poate asigura dezvoltarea durabilă.

Dezvoltarea durabilă include protecția mediului, iar protecția mediului condiționează dezvoltarea durabilă. Strategia protecției mediului se regăsește prin urmare, prin coordonatele sale esențiale, în Strategia națională pentru dezvoltare durabilă a României.

În anul 1995 a fost elaborată și aprobată Strategia protecției mediului, publicată în 1996 cu sprijinul Programului PHARE, iar în anul 1999 guvernul a aprobat Strategia națională pentru dezvoltare durabilă.

Începând cu anul 2001, Programul de Guvernare stipulează măsuri și acțiuni concrete care vizează ocrotirea și asigurarea unui mediu curat și sănătos pentru toți locuitorii țării, respectându-se totodată și principalele obiective și priorități din Programul național de acțiune pentru protecția mediului.

Modificările care au intervenit în evoluția calității factorilor de mediu, modificările survenite în starea economico-socială a țării în ultimii ani, elaborarea Strategiei naționale pentru

---

¹⁰ Băltărețu Andreea, Ecoturism și dezvoltare durabilă, Editura Prouniversitaria, București, 2007, pag. 171

dezvoltare durabilă, emiterea unor reglementări guvernamentale care au legătură cu protecția mediului, activitățile de elaborare a unor strategii sectoriale în curs de desfășurare, noi Convenții și Acorduri internaționale la care România a devenit parte, documente și reglementări pe plan regional și internațional pe probleme de mediu ș.a. au făcut necesară, an de an, actualizarea Strategiei protecției mediului în România, includerea principalelor prevederi ale acestora și corectarea obiectivelor strategice.

Așadar, Strategia protecției mediului, ca și alte strategii, are un caracter dinamic.

Principiile generale care au stat la baza elaborării strategiei de protecție a mediului sunt:

- conservarea și îmbunătățirea condițiilor de sănătate ale oamenilor;
- dezvoltarea durabilă;
- evitarea poluării prin măsuri preventive;
- conservarea diversității biologice și reconstrucția ecologică a sistemelor deteriorate;
- conservarea moștenirii valorilor culturale și istorice;
- principiul “poluatorul plătește”;
- stimularea activității de redresare a mediului.

Criteriile care stau la baza stabilirii priorităților privind acțiunile ce trebuie întreprinse, necesare redresării și ocrotirii mediului, sunt:

- menținerea și îmbunătățirea sănătății populației și a calității vieții;
- menținerea și îmbunătățirea potențialului existent al naturii;
- apărarea împotriva calamităților naturale și accidentelor;
- respectarea prevederilor convențiilor și programelor internaționale privind protecția mediului;
- raport maxim beneficiu / cost;
- integrarea României în Uniunea Europeană.

În Strategia protecției mediului au fost stabilite obiective pe termen scurt (până în 2004), mediu (până în 2010) și lung (până în 2020), având la bază principiile generale și criteriile care s-au avut în vedere la stabilirea priorităților privind acțiunile ce trebuie întreprinse în vederea protecției mediului.

Pentru a servi ca bază pentru strategia revizuită, Consiliul European a aprobat în iunie 2005 o declarație cu următoarele obiective și principii:

- protecția mediului

- echitate și coeziune socială
- prosperitate economică
- respectarea angajamentelor internaționale

Se observă, de asemenea, că există, în cazul României, o multitudine de aspecte care țin de aplicarea preceptelor dezvoltării durabile ce nu figurează în Strategia pentru Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene, întrucât problemele respective au fost depășite de țările care formează nucleul central al UE cu multe decenii în urmă și, deci, nu mai constituie obiectul unei preocupări prioritare. În cazul României însă, există indicatori (ex. structura proprietăților agricole, accesul la apă potabilă și canalizare, infrastructura transporturilor, eficiența energetică și consumul de resurse raportat la PIB, productivitatea muncii, starea generală de sănătate, calitatea formării profesionale etc.) care o plasează, încă, la un nivel inferior față de majoritatea țărilor membre ale UE. Aceste probleme se cer rezolvate paralel și simultan cu efortul de a realiza o conformitate deplină cu normele și standardele Uniunii Europene.

MODUL 4:

DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN ROMÂNIA

Provocări ale dezvoltării durabile

Ca orice proiect de anvergură, dezvoltarea durabilă presupune o evoluție procesuală realizabilă prin rezolvarea unor probleme. Unele sunt comune, aparțin procesului dezvoltării în general, altele sunt specifice. Cum dezvoltarea durabilă nu este decât o secvență a dezvoltării în general, vom încerca o succintă trecere în revistă a problemelor.

1 - Constrângerea demografică

Factorul populație și influența sa asupra dezvoltării în general, a celei durabile, în special, pot fi analizate din multe puncte de vedere. Obiectivul preocupării noastre impune accentul asupra numărului, structurii și sănătății populației.

Structura populației nu pune mai puține probleme decât numărul ei. Interesează aici, în primul rând, structura socio-profesională, gradul de instruire, calitatea populației. Și interesează pentru că, indubitabil, dezvoltarea durabilă nu poate fi opera unor analfabedi. Dacă dezvoltarea durabilă este confruntată și are de rezolvat o problemă, aceasta se pune în următorii termeni: exact acolo unde creșterea economică trebuie să castige, atât cantitativ

cat si calitativ, adica in regiunile mai putin dezvoltate, exact acolo nivelul de educatie al populatiei sufera.

In al doilea rand, prezinta importanta, din punct de vedere al dezvoltarii durabile, , repartitia populatiei in crestere pe cele 2 mari zone: urban si rural.

Se stie ca o caracteristica a cresterii economice clasice a fost exodul masiv al populatiei de la sat spre oras, exod care si-a avut logica lui, legata de imprejurari cum ar fi:

- accelerarea industrializarii, cu toate avantajele ce decurg de aici pe linia locurilor de munca, serviciilor ieftine, abundente si de calitate;
- defavorizarea zonelor rurale sub raportul investitiilor publice si private dar si in plan social, cultural, civic, de unde o forta si reactie de respingere a satului, asimilat cu mizeria si incultura.

Pentru oras, suprapopularea a condus la aparitia unor fenomene negative in planul:

- ocuparii fotei de munca (somaj masiv);
- locuintelor;
- serviciilor urbane;
- aparitia unor periferii, insule ale mizeriei, saraciei si promiscuitatii, contrastante sfidator cu centrele opulente;
- delicventa, violenta, prostitutie, droguri etc;
- dificultatilor de aprovizionare cu alimente, energie, apa etc;
- dificultatilor administrative.

Pentru satul depopulat, problemele nu au lipsit si nu lipsesc. Populatia ramasa, trebuie sa faca fata unei sarcini colosale, de hranire a intregii colectivitati. Aceasta inseamna o agricultura intensa, de mare randament, realizabila prin mijloace cunoscute: mecanizare, chimizare, irigare etc. Agricultura intensiva angajeaza, la randul ei, consumuri mari de energie, degradarea unor terenuri, epuizarea unor resurse, poluare cu insecticide, pesticide etc.

De aici si intrebarile carora dezvoltarea durabila trebuie sa dea raspuns: migrarea populatiei dinspre sat spre oras poate continua? Daca da, pana cand si in ce conditii?

Care sunt factorii implicati care influenteaza raportul optim populatie urbana/populatie rurala si unde se situeaza pragul critic al acestei proportii? Revolutia verde, industriile curate, programe de dezvoltare in care dimensiunea economica trebuie corelata cu cea sociala, politica, culturala si, nu in ultimul rand ecologica, par a fi raspunsurile la aceasta problema.

Dezvoltarea durabila este cea care face din calitatea vietii oamenilor obiectivul suprem. Nu se poate concepe si nu se poate vorbi despre calitatea vietii in afara sanatatii. In procesul dezvoltarii, sanatatea oamenilor apare in dubla ipostaza: de conditie dar si de obiectiv al ei.

2 – Constrângerea tehnică

Intrebarea la care dezvoltarea durabila trebuie, aici, sa raspunda este urmatoarea: Care este nivelul maxim posibil al productiei ce se poate realiza, in conditiile date ale progresului tehnic, fara a afecta echilibrul mediului?

Intrebarea este legitima in conditiile in care stim ca dezvoltarea implica crestere economica, deci, marirea productiei. Cresterea dimensiunilor productiei, din pacate, creeaza poluare. Capacitatea de absorbtie de catre mediu a poluarii este, pe de alta parte, limitata, de unde si preocuparea de a gasi o linie de echilibru intre aceste marimi.

Concluzia de maxima importanta pentru politica dezvoltarii durabile este ca:

1) nivelul maxim al productiei ce se poate realiza fara modificarea calitatii mediului, se afla in relatie :

- direct proportionala cu capacitatea de absorbtie a mediului, a instalatiilor antipoluante de a retine emisiile poluante, capitalul investit in instalatii antipoluante si volumul sau suprafata de dispersie a poluantilor;
- invers proportionala cu emisiile poluante care, la randul lor, depind de nivelul productiei si cel al consumului.

2) in regiunile dezvoltate, volumul mare al productiei si consumului ca si capacitatea de absorbtie a unui mediu deja poluat, pot cobora nivelul productiei maxime ce se poate realiza cu mentinerea echilibrului ecologic.

3) progresul tehnic este factorul cheie in mentinerea unei rate acceptabile a dezvoltarii economice cu mentinerea calitatii mediului ambiant, ceea ce justifica importanta mare a investitiilor antipoluante in cadrul politicilor de dezvoltare care au in vedere mentinerea si chiar refacerea mediului.

4) stabilirea punctului de echilibru este dependenta de factori importanti precum: structura economiei, a productiei, vechimea capitalului productiv, gradul de poluare al mediului etc.

5) mentinerea starii de echilibru si asigurarea unei productii maxime cu mentinerea echilibrului ecologic, presupun interventia autoritatilor publice prin politici de dezvoltare care sa fie armonizate cu politicile de protectie a mediului.

3 – Echitate si compensare intra- si inter- generații

Definitia dezvoltării durabile induce ideea ca realizarea ei devine fezabilă doar în condițiile în care între generații și în interiorul aceleiași generații se manifestă un spirit asociativ, de toleranță, asociativitate și grija reciprocă; unul în virtutea căruia binele și bunăstarea unuia nu trebuie, în nici un fel, să afecteze fericirea altuia.

4 – Economia mediului

Economia mediului reprezintă o provocare pentru teoria dezvoltării durabile în măsura în care ea încearcă, printre altele și tentativa de a umaniza și a ecologiza economia.

5 - Resursele Dezvoltării Durabile

Esenta dezvoltării durabile a societății umane este dată de modul de gestionare, actuală și viitoare, a resurselor sale naturale, energetice, materiale și informaționale, în raport cu obiectivele creșterii economice și asigurarea unei calități din ce în ce mai bune a vieții și a mediului.

Dezvoltarea economică este realizată nu numai pentru satisfacerea nevoilor materiale de bază, ci și pentru a furniza resursele de îmbunătățire a calității vieții în direcții ca sănătatea, educația și un mediu bun. Multe forme de dezvoltare economică fac apel la mediu, în sensul că ele folosesc resursele naturale, energetice, materiale și informaționale și generează produse poluante și deteriorări ale mediului. Dar, în același timp există multe cazuri prin care anumite tipuri de activitate economică pot proteja sau îmbunătăți mediul înconjurător. Acestea includ măsurile de eficientizare a utilizării resurselor naturale, energiei, materialelor, informațiilor, tehnologiei și tehnicilor îmbunătățite de management, o mai bună proiectare și marketing pentru produse, minimizarea deteriorărilor produse mediului (tehnologii nepoluante, tehnologii mici consumatoare de materiale și energie, tehnologii de valorificare a deșeurilor, biotehnologii etc.), practici agricole prietenoase pentru mediu, o mai bună utilizare a pământului și construcțiilor, eficiența îmbunătățită a transporturilor etc. Una din provocările majore ale dezvoltării durabile este de a găsi căi de încurajare a activităților economice prietenoase pentru mediul înconjurător și de a descuraja activitățile care provoacă deteriorări ale mediului (poluarea aerului, apelor și solului, respectiv subsolului).

În ceea ce privește resursele naturale și energetice, activitățile se desfășoară pe 2 direcții principale: utilizarea rațională a resurselor naturale prin tehnologii de prelucrare economică (reducerea și reciclarea deșeurilor), respectiv reducerea consumului și folosirea unor surse neconvenționale de energie. În prezent, accentul se pune pe utilizarea rațională a resurselor

naturale si energetice, devenit astfel un imperativ al prezentului. Alaturi de acestea, resursele materiale si informationale completeaza ansamblul resurselor dezvoltarii durabile.

6 - Principii si criterii ale dezvoltării durabile

Un principiu de sustenabilitate este un principiu avut in vedere la fundamentarea managementului strategic si integrat al dezvoltarii durabile.

Un criteriu de sustenabilitate presupune ca, la nivel minim, generatiile viitoare ar putea sa traiasca mai rau decat generatiile actuale. Criteriul sustenabilitatii cere indeplinirea conditiilor necesare pentru un acces egal la baza de resurse de catre fiecare dintre generatiile viitoare.

Criteriile fundamentale ale dezvoltarii durabile, stabilite de Comisia Comunitatii Europene inca din anul 1993, sunt urmatoarele ;

- mentinerea in totalitate a calitatii vietii;
- mentinerea unui acces continuu la resursele naturale;
- evitarea deteriorarilor permanente asupra mediului inconjurator;

Managementul strategic al dezvoltarii durabile presupune, pe langa stabilirea unor obiective pe termen lung (15-20 ani), compatibilizate cu cele pe termen scurt si mediu, si aplicarea unui set de principii si criterii validate eficient pe plan international¹¹

- Managementul integrat este principiul care presupune abordarea in maniera unitara a proceselor de productie, procesare, transport, distributie, utilizare si depozitare, tinand seama de ciclul de viata al produselor si tehnologiilor, implicarea stakeholderilor si coordonarea interinstitutionala ;
- Echitatea intergenerationala, este o cerinta potrivit careia generatia prezenta are dreptul de a folosi si beneficia de resursele pamantului, cu obligatia de a tine seama de impactul pe termen lung al activitatii acesteia si de a sustine baza de resurse si mediul global si in beneficiul generatiilor viitoare;
- Precautia reprezinta instrumentul decizional prin care se intreprind actiuni de raspundere (contracarare) la amenintarile legate de pagubele serioase si ireversibile cauzate sanatatii umane si/sau mediului, atunci cand nu dispunem de o informatie stiintifica necesara;
- Abordarea ciclului de viata al bunurilor, serviciilor si tehnologiilor evalueaza consecintele asupra mediului generate de efectele economice legate de diferitele stadii ale prelucrării si valorificării produselor de piata.

---

¹¹ Matei Elena, Ecoturism, Editura Top Form, București, 2004, pag. 53

- Prevenția presupune stabilizarea prejudiciilor aduse sănătății umane și a capitalului natural de fenomene și procesele economice care ar putea fi prevenite prin investiții și costuri de modernizare, reparații, tratare sau compensare; este cunoscut că prevenirea unor prejudicii este cu mult mai eficientă decât înlăturarea consecințelor după ce acestea s-au produs;
- Substituirea presupune înlocuirea unor produse și servicii ineficiente, mari consumatoare de resurse de mediu cu altele mai eficiente și cu impact ecologic mai redus și mai puțin daunatoare;
- Principiul “poluatorul plătește” sau al internalizării costurilor marginale externe (externalităților negative) stabilește folosirea mecanismelor de piață pentru ca poluatorii să suporte în totalitate costurile sociale și de mediu ale activității lor și ca aceste costuri să fie reflectate în prețurile și tarifele bunurilor și serviciilor;
- Internalizarea externalităților pozitive (beneficiilor marginale externe) vizează folosirea unui sistem de subvenții corective, stimulente pentru activitățile care beneficiază marginal la părțile terțe fără ca acestea să plătească (cercetare-dezvoltare, protecția mediului, educație, dezvoltare regională, întreprinderi mici și mijlocii etc);
- Participarea publică presupune accesul nerestricționat la informația privind mediul și resursele sale, dreptul publicului de a lua decizii în domeniul mediului și a resurselor sale și de a lua în considerare consecințele acestora, dreptul de acunoaște din timp posibilele riscuri de mediu și asupra resurselor;
- Principiul buneii guvernări prevede ca autoritățile și instituțiile statului să-și desfășoare activitatea transparent, eficient și onest, în condițiile prevederii și penalizării poluării și ale promovării protecției mediului;
- Parteneriatele public-privat și privat-public se bazează pe cooperarea directă, inter și intrainstituțională, între părțile interesate (stakeholders) reprezentate de autoritățile și instituțiile publice, ONG, grupuri și firme industriale, rețele și oameni de afaceri, care împreună pot obține o valoare adăugată superioară pentru sustenabilitatea creșterii economice la niveluri macro și microeconomic ;
- Cooperarea între state include responsabilități comune, dar diferențiate, în funcție de nivelul de dezvoltare al țărilor; se pot aplica o serie de abordări diferențiate în ceea ce privește obligațiile economico-financiare pentru protecția mediului la nivel local, regional și internațional, țările dezvoltate recunoscând faptul că le revine o responsabilitate mai mare,

inclusiv in ceea ce priveste acordarea de asistenta tarilor in curs de dezvoltare sau cu economie de piata emegenta.

Principiile si abordarile criteriale ale managementului strategic al dezvoltarii economice durabile a Romaniei sunt in deplin consens cu spiritul si recomandarile Declaratiei de la Rio, Agendei 21, Declaratiei Mileniului si al celorlalte documente aprobate prin consens la Summit-urile mondiale ale dezvoltarii durabile

7 – Obiective si priorități ale pilonului economic al dezvoltării durabile în Romania

Pilonul economic al dezvoltarii durabile a Romaniei, caruia i se adauga in mod complementar si independent cel social, ambiental si cultural, are cateva obiective si prioritati.

Un prim obiectiv economic fundamental este cresterea permanenta a PIB cu un ritm mediu anual de crestere in perioada 2007-2025 de cel putin 6,5%. Aceasta crestere presupune un efort investitional sustinut, cu eficienta ridicata, o dinamica inalta a productivitatii totale a factorilor de productie, dar mai ales satisfacerea criteriului ecoeficientei de a “realiza mai mult cu mai putin” consum de resurse naturale, materiale, energetice si umane.

In cursa de diminuare a decalajelor economice si sociale dintre Romania si tarile dezvoltate, managementul strategic la nivelurile macro si micro va fi nevoit sa monitorizeze si evalueze strategii si substrategii ale cresterii economice durabile care sa includa factorul ecologic, intr-un proces de crestere/decrestere diferentiata a sectoarelor economice, a ramurilor, subramurilor si grupelor de produse si servicii, in concordanta cu evolutia parametrilor cererii viitoare interne si externe, de bunuri si servicii. In aceasta idee, trebuie avuta in vedere alinierea la legislatia si standardele UE si respectarea lor ulterioara.

Managementul sustenabilitatii cresterii economice durabile in Romania are ca obiectiv de asemenea mentinerea ratei anuale a inflatiei, in intervalul 1%-5%. Cea mai sanatoasa cale de reducere a nivelului inflatiei este reducerea costurilor, cresterea competitivitatii si a productivitatii mai rapid decat cresterea salariilor.

Un al treilea obiectiv major al pilonului economic al dezvoltarii durabile se refera la asigurarea unui inalt nivel al gradului de ocupare a fortei de munca disponibile si reducerea ratei somajului la nivelul sau natural (4-5%), inclusiv prin promovarea unui parteneriat public-privat, generator de locuri de munca cu productivitate ridicata.

Intreprinderea unor activitati strategice si de coordonare pentru dezvoltarea economica durabila la nivel national in prezent constituie o preocupare a marii majoritati a statelor care se afla

in diferite stadii ale procesului de elaborare, implementare, monitorizare si evaluare a strategiei nationale de dezvoltare durabila, ca urmare a recomandarii Summit-ului Mondial al Dezvoltarii Durabile de la Johannesburg (septembrie 2002). Putine state isi permit sa nu aiba o strategie a dezvoltarii economice durabile ca reper pentru fundamentarea unor decizii eficiente pe termen lung.

Ca urmare a cresterii importante si acutizarii problemelor dezvoltarii durabile, in anul 2000 a fost adoptata la Friibergh (Suedia) declaratia privind promovarea Stiintei sustenabilitatii (Statement on Sustainability Science) care isi propune sa imbunatateasca substantial interactiunile dintre natura si societate, tinand seama ca in ultimile decenii, directia de dezvoltare a omenirii nu este sustenabila, precum si de necesitatea reconcilierii scopurilor evolutiei sociale cu limitele ecologice ale planetei pe termen lung, acordandu-se o atentie deosebita modului in care schimbarile de mediu se repercuteaza asupra societatii.

8 - Schimbari impuse de dezvoltarea durabila

Conceptul de durabilitate, presupune schimbări drastice în mai toate domeniile vieții. Nu doar obiceiurile consumatorilor trebuie schimbate, lucru care este, cu siguranță, destul de greu în sine, ci, mai mult, trebuie schimbată concepția oamenilor despre economie, societate și politică. Durabilitatea este simplă și complicată în același timp. Ne e greu să ne închipuim o societate cu adevărat durabilă. Pentru că practic, totul ar trebuie să se schimbe, și nu în ultimul rând, noi înșine.

În ceea ce privește domeniul economic, trebuie introduse noi forme de administrare, care să țină mai mult cont de factorul natură ca factor de producție. Aici nu va apărea însă doar întrebarea cum se poate transpune acest lucru în cazurile singulare - prin reglementări politico-administrative și/sau economice - vor apărea însă și dispute referitoare la cât de mare poate fi capacitatea de aclimatizare a economiei pe o piață globală care operează descentralizat, dacă nu se stabilesc la nivel internațional pașii pe calea unei dezvoltări durabile - acești pași putând fi chiar nerealizabili.

În domeniul social se impun revendicări cu totul noi în ceea ce privește principiul și practica echității în distribuție - iar acest lucru, din trei motive: ținând cont de faptul că acest concept de dezvoltare durabilă provine din discursul de politică a dezvoltării, este afectată în primul rând distribuția șanselor de dezvoltare în cadrul complexului problematic nord-sud. În al doilea rând este vorba despre cât de bine va fi tolerată în cadrul societății o modernizare ecologică, care nu va

aduce cu sine doar noi șanse, ci și cu multe noi probleme. Cum se poate garanta faptul că posibilitățile de viață, de lucru și de consum vor fi distribuite cât de cât corect?

Celor două probleme de mai sus li se mai adaugă una, și anume "echitatea distributivă inter-generativă". Interesele generațiilor viitoare trebuie avute în vedere în cadrul distribuției de astăzi a șanselor, ceea ce înseamnă că societatea trebuie să țină cont de faptul că prezentul nu este altceva decât trecutul viitorului nostru, asupra ale cărui șanse decidem acum.

Această problemă extrem de importantă vizează disponibilitatea societății, a economiei și a fiecăruia dintre noi, de a accepta aceste schimbări în comportamentul nostru de producție și consum, ba chiar și în stilul nostru de viață. Cele mai importante schimbări trebuie să se petreacă însă în domeniul politic.

Încă de la formularea obiectivelor pentru o dezvoltare durabilă, sistemul politic actual, programat pe termen scurt, în funcție de succesul repurtat la alegeri și orientat în vederea creșterea nivelului de trai din simplul motiv pentru a-și asigura puterea, este în mod cert suprasolicitat. Transpunerea acestor obiective dovedește necesitatea sporită de schimbare a politicului, pentru că noile orientări valorice și stilurile de viață emergente nu pot fi reglementate nici la nivel politic, nici la nivel administrativ, el neputând fi proliferate decât la nivel comunicativ. De aceea, în dezbateră privind implementarea conceptului de "dezvoltare durabilă" s-a ajuns la un consens asupra faptului că o participare sporită a cetățenilor constituie premisa necesară pentru succesul acestei idei.

Asta înseamnă că, atât în ceea ce privește formularea obiectivelor, cât și transpunerea acestora, este nevoie de o cu totul nouă "cultură a dialogului", care presupune disponibilitatea responsabililor de la nivelul politicii și societății, de a elabora țelurile, precum și pașii întru implementare, la comun cu persoane, grupări și asociații angajate.

Politica durabilității ne cere tuturor să ne gândim fără egoism ce am putea realiza dacă interesele noastre personale ar coincide întru totul cu interesele comunității. Ideea durabilității ne conduce astfel, într-un salt calitativ, spre participare civilă și, până la urmă, la o modernizare a democrației.

Pentru că aici nu mai este vorba numai de participarea la acțiuni inițiate la nivel politic sau administrativ, ci de o participare conștientă, responsabilă, de o "consfătuire asupra problemelor comune" (Aristotel), asupra misiunii de organizare a politicii.

Asta înseamnă că actorii socio-politici trebuie să își asume o responsabilitate deosebită în ceea ce privește impunerea politică a durabilității, fapt care atrage după sine consecințe structurale, instituționale și financiare.

Dezvoltare durabila economică în România

Pentru realizarea unei dezvoltari durabile a economiei romanesti se impune realizarea unui comert economic durabil (fair trade), unei agriculturi durabile, consum si utilizare de energie regenerabila durabile si turism durabil si sustenabil.

Se pornește de la premisa că realizarea unei dezvoltări accelerate pe termen mediu și lung în toate cele trei componente esențiale (economică, socială și de mediu) nu este doar una dintre opțiunile posibile, ci reprezintă condiția esențială pentru reducerea treptată, într-un orizont de timp cât mai scurt posibil, a decalajelor care separă încă România de nivelul mediu al UE în privința calității vieții și pentru asigurarea unei coeziuni reale, atât la nivel național, cât și în cadrul mai larg al Uniunii Europene.

Evoluția economică a României din ultimii 7 ani (2003-2006), cu o rată medie anuală de creștere medie a produsului intern brut de peste 6%¹², față de un ritm de sub 2% în UE-25, demonstrează că realizarea acestui obiectiv este posibilă. Intrarea pe Piața Unică a Uniunii Europene, îmbunătățirea mediului de afaceri și a cadrului concurențial, consolidarea sectorului privat, creșterea ratei și calității investițiilor sunt factori încurajatori, care favorizează continuarea acestui proces.

În condițiile extinderii liberei circulații de bunuri și servicii și a efectelor globalizării, competitivitatea și eco-eficiența vor reprezenta factori determinanți ai sustenabilității creșterii economice. Asigurarea performanței pe termen mediu și lung a economiei românești impune, prin urmare, adoptarea de instrumente eficiente de politică economică, care să permită gestionarea și valorificarea substanțial îmbunătățită a potențialului existent în anumite domenii-cheie, care determină dezvoltarea durabilă într-un cadru concurențial.

Principalele obiective pe termen mediu, stabilite în domeniul economic prin documentele programatice naționale, în conformitate cu țintele prevăzute în Strategia Lisabona revizuită, în Liniile Directoare Generale de Politică Economică și în Pactul de Stabilitate și Creștere al Uniunii Europene, sunt:

---

¹² Albu L., Dobrescu E., Dezvoltarea durabila in Romania, Editura Expert, București, 2007, pag. 34

- Menținerea stabilității macroeconomice, continuarea procesului de dezinflație și limitarea deficitului de cont curent;
- Îmbunătățirea predictibilității și performanțelor politicii fiscale, inclusiv atragerea și utilizarea eficientă a fondurilor europene nerambursabile;
- Continuarea și adâncirea reformelor structurale și furnizarea de servicii îmbunătățite de sănătate, educație, formare profesională, cercetare și dezvoltare, precum și continuarea reformelor necesare pentru a spori nivelul de responsabilizare și de eficiență;
- Asigurarea sustenabilității finanțelor publice pe termen lung;
- Îmbunătățirea mediului de afaceri, promovarea culturii antreprenoriale, creșterea flexibilității și participării pe piața muncii și o dezvoltare regională armonioasă;
- Reforma administrației publice.

O condiție esențială pentru îndeplinirea obiectivelor dezvoltării durabile este implementarea unei combinații adecvate de politici macroeconomice coerente, prin care să se asigure sustenabilitatea resurselor materiale și energetice folosite pentru creșterea economică, finanțarea investițiilor strict necesare pentru modernizarea și creșterea competitivității sectoarelor productive și de servicii, precum și a infrastructurilor, calificarea și perfecționarea continuă a forței de muncă în acord cu cerințele progresului tehnic și tehnologic. Din analiza evoluției economice a României în ultimii 18 ani rezultă că în acest scop se impune, de asemenea, soluționarea unor probleme de importanță principală:

- Îmbinarea optimă a inițiativei private cu o rațională intervenție publică pe baza unor politici flexibile de corectare a disfuncționalităților mecanismelor de piață. Intervenția statului în economie trebuie să vizeze numai domeniile în care se dovedește că piața ar soluționa problemele existente cu risipă de resurse sau într-un timp mai îndelungat, pornind de la investigații și evaluări prealabile realizate în mod imparțial, independent și transparent.
- Îmbunătățirea semnificativă a structurii și atribuțiilor instituțiilor publice centrale, regionale și locale, definirea mai precisă a responsabilităților și modului de conlucrare pentru a permite o evaluare corectă a performanțelor obținute și identificarea domeniilor în care se impun măsuri pentru creșterea eficienței actului administrativ la toate nivelurile.

- Accelerarea descentralizării conform principiului subsidiarității, concomitent cu măsuri pentru creșterea capacității administrative și a competențelor decizionale.
- Urmărirea sistematică a obiectivului coeziunii sociale ca premisă a dezvoltării durabile și re-examinarea periodică, din aceasta perspectivă, a politicilor salariale, fiscale și sociale.

Fară a se substitui programelor existente de dezvoltare a României, prezenta Strategie propune o viziune focalizată pe atingerea unor obiective pe termen lung, care transcend orizonturile curente de referință și ciclurile electorale, prin prisma criteriilor de sustenabilitate stipulate în Directivele Uniunii Europene și a tendințelor principale care se conturează pe plan mondial.

In ceea ce privește *asigurarea sustenabilității pe termen lung a consumurilor energetice și materiale* bazată pe evaluarea realistă a capacității de suport a capitalului natural, intensitatea energetică primară și cea finală sunt, în România, de peste trei ori mai ridicate decât nivelurile medii actuale din UE. De aici decurge constatarea că există un potențial important pentru reducerea consumului de energie, principala sursă fiind creșterea eficienței energetice în sectoarele productive de bunuri și servicii, și diminuarea pierderilor considerabile de energie în sectorul rezidențial.

Potrivit programelor naționale în domeniul eficienței energetice, se prognozează că intensitatea energiei primare se va putea reduce până în anul 2013, față de 2006, cu peste o treime, de la 0,555 la 0,377 tone echivalent petrol (tep) pentru generarea unei valori de 1.000 euro în PIB, exprimată în prețuri constante și euro 2000, iar până în 2020 cu încă 23-24% (0,26 tep), ajungând la nivelul mediu al UE din 2006.

În aceste condiții, creșterile medii anuale ale PIB estimate pentru perioada 2010- 2020 se pot realiza prin decuplarea creșterii economice de consumul de energie primară.

Pentru asigurarea sustenabilității consumului total de resurse materiale în raport cu gestionarea responsabilă a capitalului natural se impune ca o preocupare prioritară ameliorarea semnificativă a productivității resurselor. Este de prevăzut ca și legislația primară și secundară a UE în materie să evolueze în direcția stabilirii unor obiective mai ambițioase și a unor reglementări mai exigente, în conformitate cu Agenda Lisabona reînnoită.

Din analiza evoluției din ultimii ani a industriei prelucrătoare din România a rezultat, de exemplu, că în sectoarele energo- și material-intensive (metalurgie, prelucrarea țițeiului, substanțe și produse chimice, materiale de construcție), care, în plus, sunt poluante și reprezintă 25% din

totalul producției, se constată tendința de reducere a productivității resurselor ca urmare a creșterii consumului intermediar. Comparativ cu anul 2000, în 2005 consumul total de resurse în industria metalurgică a crescut cu peste 48%, în timp ce valoarea adăugată s-a redus cu 2,6%. În industria de prelucrare a țiteiului, la o creștere cu 12,4% a valorii adăugate, consumul de resurse s-a majorat cu peste 50%. În anul 2005, productivitatea resurselor totale consumate în metalurgie a fost de numai 0,18, iar în prelucrarea țiteiului 0,34, față de 0,55 pe ansamblul industriei prelucrătoare.

Exemple similare pot fi furnizate și în privința productivității resurselor din agricultură și silvicultură. Și în acest caz, se observă că există un potențial însemnat pentru îmbunătățirea substanțială a situației, într-un termen rezonabil de timp, prin promovarea unor politici care să stimuleze modernizarea tehnologică și creșterea ponderii produselor cu prelucrare avansată, atât pentru export cât și pentru consumul intern.

Perfectarea, într-o primă etapă, a unor acorduri voluntare cu asociațiile patronale (așa cum se procedează deja în unele țări ale UE) și adoptarea ulterioară a unor reglementări pentru transferul unei părți din impozitul pe forța de muncă spre impozitarea consumului de resurse materiale și energetice ar stimula operatorii economici să acționeze pentru creșterea productivității resurselor, ceea ce va avea, în final, un impact favorabil asupra costurilor și competitivității și asupra sustenabilității consumului de resurse.

Având în vedere creșterea considerabilă în viitor a ponderii importurilor de resurse primare de energie și materii prime, este necesară elaborarea unei strategii speciale atât pentru diversificarea surselor de aprovizionare, cât și pentru securizarea acestora prin acorduri de lungă durată.

In analiza modernizării treptate a macrostructurii economiei pentru a corespunde cerințelor sociale și de mediu, se observa ca creșterea ponderii serviciilor în formarea PIB de la 48,8% în 2006 la circa 55% în 2013 și 60-65% în 2020 (aproape de nivelul mediu actual din UE) și a calității acestora va determina și sporirea eficienței economice și a competitivității în celelalte sectoare economice, cu efecte sociale benefice asupra mobilității verticale a forței de muncă și a nivelului de calificare și remunerare. Dezvoltarea serviciilor de cercetare, consultanță, expertiză, informatică, a celor financiare și de perfecționare managerială va contribui direct la creșterea productivității resurselor totale consumate pe ansamblul economiei, având în vedere că în sectorul

serviciilor raportul dintre valoarea adăugată brută și consumul intermediar este net superior celui din agricultură, industrie și construcții.

Ajustarea structurilor intersectoriale va avea loc, în special, prin stimularea dezvoltării prioritare a substructurilor care realizează valoare adăugată mare cu un consum mai redus de resurse, cu accent pe folosirea resurselor regenerabile sau reciclabile.

În industrie, se va pune accentul pe dotarea cu tehnologii de complexitate medie și înaltă și pe dezvoltarea și introducerea în producția proprie a unor asemenea tehnologii cu efect important de antrenare și care pot avea o contribuție substanțială la creșterea volumului și eficienței exporturilor. Eco-eficiența și folosirea celor mai bune tehnologii disponibile vor deveni, într-o măsură crescândă, criterii esențiale în deciziile investiționale, nu numai în domeniul achizițiilor publice, ci și în alte sfere ale activității economice.

Schimbările cele mai profunde se vor produce în mediul rural prin înlocuirea în mare măsură, pe parcursul vieții unei singure generații, a structurilor arhaice, a practicilor de producție în agricultură și a înfățișării satului românesc, în condițiile pastrării identității locale și culturale specifice. Dezvoltarea producției agro-alimentare organice, antrenarea comunităților locale în activități de ecologizare și conservare a mediului natural, cointeresarea lor directă în protejarea monumentelor și siturilor cu valoare istorică sau de patrimoniu cultural, asigurarea accesului la serviciile comunale și sociale de bază, reducerea și eliminarea sărăciei, îmbunătățirea comunicațiilor și a relațiilor de piață vor contribui la estomparea treptată a discrepanțelor în privința calității vieții între sat și oraș.

Ținând seama de cerințele de dezvoltare în profil regional, de necesitatea unei absorbții optime a fondurilor cu cofinanțare comunitară și de nevoia de a atrage investiții suplimentare, mai ales pentru modernizarea infrastructurii edilitare, de transport și de susținere a agriculturii, se impune un efort sporit pentru constituirea și actualizarea permanentă a unui portofoliu de proiecte viabile, însoțite de analize de fezabilitate profesional alcătuite, care să întrunească sprijinul activ al tuturor factorilor de decizie și al comunităților locale.

De asemenea, remarcăm ca *nivelul productivității muncii* pe ansamblul economiei (PIB pe persoană ocupată) cât și la nivel sectorial sau de întreprindere (valoare adăugată brută pe salariat) este încă mult inferior în România comparativ cu nivelul mediu al UE. Nivelul relativ scăzut al salariilor din România, în special al celor mici, se explică în parte prin acest decalaj de

productivitate care se reflectă, aproximativ în același raport, în calitatea locurilor de muncă și volumul veniturilor dispozabile.

Reînnoirea lentă a bazei tehnologice, calitatea inferioară a infrastructurilor, subfinanțarea cronică, contribuția slabă a activităților proprii de cercetare-dezvoltare-inovare, performanțele scăzute ale produselor și serviciilor oferite pe piață, capacitatea insuficientă de adaptare la cerințele pieței globalizate au fost principalele cauze care au influențat negativ atât productivitatea muncii, cât și randamentul folosirii resurselor. Deși în ultimii ani ritmul de creștere al productivității muncii în România, mai ales în industriile procesatoare și în construcții, a fost mai mare decât media UE, diferența rămâne foarte ridicată.

Întrucât productivitatea resurselor materiale (randamentul utilizării) și productivitatea muncii sunt determinanții principali ai eficienței și competitivității și, implicit, ai sustenabilității dezvoltării economice și sociale, se impun eforturi considerabile, investiționale și de management, pentru remedierea situației și alinierea la standardele curente ale Uniunii Europene. Caracterul de urgență al acestor măsuri este pus în evidență și de evoluțiile demografice nefavorabile, cu tendințe de agravare în cazul României.

În același timp, este necesară îmbunătățirea ratei de ocupare a forței de muncă potențial active care, în perioada 2002-2006, a fost în România de 57,9%, comparativ cu media UE de 63,1%, în aceeași perioadă. Prin politicile de creștere a investițiilor în capitalul uman, se estimează o rată de ocupare a populației între 15 și 64 ani de peste 62%, în 2013, cu tendință de îmbunătățire constantă în perioadele următoare (64-65% în 2020).

În perioadele următoare, se impune o creștere considerabilă a calității managementului economic la toate nivelurile, de la cel național sau regional până la nivel de întreprindere sau exploatație agricolă, pentru utilizarea eficientă și completă a resurselor de capital disponibile și atragerea unor surse de finanțare suplimentare pentru investiții atât în dotarea cu tehnologie modernă, cât și în formarea și perfecționarea forței de muncă, în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare. Întrucât creșterea sustenabilă a produsului intern brut este determinată de evoluția valorii adăugate realizate de operatorii economici, extinderea managementului performant este crucială în toate verigile principale ale activității fiecărei unități producătoare de bunuri sau servicii: administrativ și tehnic, tehnologic, financiar, logistic, comercial, precum și în gestionarea resurselor umane.

În acest scop, este oportună stabilirea de criterii specifice de performanță pentru manageri în sectorul public și încurajarea aplicării unor standarde similare în sectorul privat, prin angajarea responsabilității acționarilor și consiliilor de administrație în monitorizarea performanței manageriale conform standardelor minimale stabilite pentru creșterea valorii adăugate, a competitivității și profitului.

Se are în vedere, de asemenea, revizuirea politicilor de amortizare a imobilizărilor corporale în corelare cu evoluția progresului tehnologic din fiecare domeniu pentru a preveni uzura morală a utilajelor, care generează consumuri majorate de resurse energetice, materiale și de muncă și are efecte negative directe asupra competitivității.

Implementarea în activitatea curentă a firmelor a elaborării de bugete multianuale, cel puțin pe termen mediu, este necesară atât pentru asigurarea unei viziuni pe termen lung privind perspectiva de dezvoltare, cât și pentru fundamentarea unor politici eficiente în domeniul investițiilor și pentru adaptarea volumului și structurii producției de bunuri și servicii la tendințele anticipate ale pieței.

Nevoile specifice de dezvoltare ale României și *asigurarea compatibilității politicilor economice, sociale și de mediu* cu filonul principal de evoluție în cadrul UE necesită implicarea activă și responsabilă a instituțiilor publice centrale și locale, a sectorului privat, a asociațiilor profesionale, partenerilor sociali și societății civile în menținerea unui mediu de afaceri favorabil investițiilor de capital autohton și străin destinate modernizării și dezvoltării durabile a țării.

Menținerea unei rate de investiții mai mari decât în țările cu economie matură din Europa este absolut necesară pentru realizarea unei convergențe în termeni reali. Modernizarea infrastructurii energetice, de transport și edilitare (apă curentă și canalizare), învățământului și sănătății publice, dezvoltarea rurală și reducerea decalajului tehnologic și informațional reclamă un mare efort investițional. În vreme ce în majoritatea țărilor UE asemenea probleme au fost rezolvate cu decenii în urmă, pentru România ele reprezintă priorități esențiale.

Pentru creșterea ratei de investiții pe termen mediu și lung va trebui continuată politica de atragere a investițiilor străine directe, în special a celor care pot contribui substanțial la creșterea exportului, astfel ca exportul să devină determinantul principal al creșterii economice. Evoluția investițiilor străine directe din ultimii patru ani (2004–2007), cu o medie anuală de 6,2 miliarde euro, creează premise pentru stabilizarea acestei tendințe și în perioadele următoare la nivele comparabile, chiar și în absența unor mari privatizări, prin atragerea prioritară a investițiilor de tip

greenfield. Asigurarea surselor de finanțare pentru investițiile publice și private necesită creșterea treptată a ratei economisirii interne de la 15,3% în anul 2007 la peste 20% în perioadele următoare, ca urmare a temperării tendințelor de consum.

Dezvoltarea instrumentelor de economisire, pe baza practicilor aplicate cu succes în alte țări ale UE, pot include: dezvoltarea unei piețe pe care să se poată tranzacționa liber titluri de stat, obligațiuni publice și corporative, instrumente de plasament pe termen lung la care să aiba acces și persoane fizice; reglementarea unei piețe a ipotecilor în care să se poată tranzacționa liber atât drepturile cât și, mai ales, garanțiile ipotecare; stimularea instrumentelor și instituțiilor de plasament colectiv, respectiv a fondurilor suplimentare de pensii și asigurărilor de viață care pot atrage sume importante prin angajamente pe termen lung (15-20 ani); încurajarea băncilor de economisire să-și extindă activitățile în mediul rural. De asemenea, este util să se examineze costurile și beneficiile utilizării unor instrumente fiscale pentru stimularea economisirii.

Extinderea utilizării pieței de capital prin listarea companiilor la care statul mai deține pachete semnificative de acțiuni și îmbunătățirea reglementărilor în acest domeniu poate atrage un volum considerabil de capital pentru asigurarea finanțării suplimentare direcționate a marilor proiecte de infrastructură în scopul urgentării finalizării acestora, cu efecte economice și sociale benefice în profil spațial.

Dezvoltarea parteneriatelor public-privat nu trebuie să se limiteze la concesionări, deși acestea trebuie încurajate în continuare, în condiții economico-financiare favorabile dezvoltării durabile. Înființarea unor companii noi, capitalizate parțial prin oferte publice inițiale (IPO), în care statul sau autoritatea locală deține un pachet minoritar în compania care face investiția și o exploatează, dar care se capitalizează ulterior prin listarea pe bursă, poate constitui o altă soluție pentru reducerea efortului bugetar inițial și a cheltuielilor de întreținere după darea în exploatare în cazul investițiilor în infrastructură. Reducerea participării banilor publici diminuează în același timp potențialul de corupție și efectele negative asupra eficienței investițiilor.

Utilizarea completă și eficientă a fondurilor alocate prin programele UE poate contribui substanțial atât la creșterea ratei de investiții cât și la reducerea deficitului de cont curent, având în vedere că ponderea acestora în PIB este de circa 2,5% în 2008 și va fi de peste 3% în perioada 2010-2013, în timp ce contribuția României la bugetul comunitar se reduce de la 0,98% din PIB în 2008 la 0,7-0,8% în 2013. Se estimează că absorbția completă a fondurilor structurale și de coeziune va duce la o creștere suplimentară a PIB de 15-20% până în anul 2015.

Realizarea unei creșteri economice sustenabile, definite prin *ratele medii anuale de evoluție a PIB*, și a țintelor operaționale ale prezentei Strategii la orizontul anului 2030 este condiționată de implementarea unui complex adecvat și coerent de politici economice care să fie în concordanță cu obiectivele convenite în cadrul UE, în special cu Strategia Lisabona revizuită.

Pentru perioada 2010-2013, obiectivele cu privire la evoluția indicatorilor și echilibrelor macroeconomice au fost prevăzute în Programul de Convergență care vizează cu prioritate îndeplinirea criteriilor de performanță cerute pentru adoptarea de către România a monedei unice europene începând cu anul 2014. Programul a evaluat impactul generat de evoluția unor factori externi (turbulențele manifestate pe piețele financiare internaționale, creșterea prețurilor la produsele alimentare, majorarea cea mai substanțială a prețului petrolului din ultimii 25 de ani, modificările relativ mici intervenite în prognozele privind creșterea economică mondială și în UE) precum și a unor factori interni (reducerea producției agricole ca urmare a secetei, creșterea veniturilor populației insuficient susținută de sporul de productivitate, amplificarea creditelor de consum și ritmul de creștere a importurilor, rata scăzută a economisirii). Acești factori au avut efecte negative asupra susținerii procesului de dezinflație, deficitului balanței comerciale și de cont curent, stabilității cursului monedei naționale și costului finanțării externe. În acest context, politicile economice au fost re-evaluate în scopul de a asigura menținerea echilibrelor macroeconomice în limite admisibile și realizarea criteriilor de convergență reală și nominală până în anul 2012.

Politica monetară și a cursului de schimb va urmări continuarea traiectoriei descendente a inflației, începând cu a doua parte a anului 2008. Țintele prevăzute pentru anii 2008 și 2009 sunt de 3,8-4,8% și, respectiv, 3,5-4,5%, urmând să se încadreze în limita de convergență în 2012-2013 și să se mențină în apropierea acestui nivel în perioada următoare. Se are în vedere asigurarea unui grad mai ridicat de stabilitate a cursului de schimb pe termen mediu și a anticipațiilor privind evoluția acestuia ca urmare a încadrării în limitele criteriilor de convergență.

Deficitul structural al bugetului va ajunge în anul 2011 la 0,9-1% din PIB, respectând prevederile Pactului de Stabilitate și Creștere revizuit, cu o marjă de siguranță suficientă pentru a evita depășirea nivelului de 3% în condițiile apariției unor factori perturbatori.

În ceea ce privește dezvoltarea regională și acțiunea locală, conform reglementărilor Comisiei Europene din 2003 privind stabilirea unui sistem comun de clasificare statistică a unităților

teritoriale, transpuse în legislația românească încă din 1998 și adaptate în 2004, România cuprinde 8 regiuni de dezvoltare, incluzând fiecare între 4 și 7 județe (cu excepția regiunii București-Ilfov). Ele corespund nivelului NUTS II potrivit clasificării EUROSTAT și reprezintă cadrul de colectare a datelor statistice specifice în profil teritorial. Consiliile de Dezvoltare Regională grupează reprezentanți ai autorităților județene și locale și au drept organisme executive Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR).

Toate regiunile de dezvoltare ale României, inclusiv București-Ilfov, au un produs intern brut (PIB) pe cap de locuitor mai mic de 75% din media comunitară și sunt eligibile pentru finanțare din Instrumentele Structurale ale UE în cadrul obiectivului Convergență.

Din perspectiva principiilor și obiectivelor dezvoltării durabile, evoluțiile la nivel regional prezintă o importanță crucială, accentuată în condițiile specifice ale României de tendința de creștere a disparităților teritoriale în ceea ce privește dezvoltarea economică și socială, utilizarea rațională a resurselor și calitatea infrastructurii de mediu.

Astfel, raportat la media națională (100), PIB/locuitor în Regiunea Nord-Est a reprezentat 79,8% în 1998 și 68,4% în 2005 în comparație cu Regiunea București-Ilfov de 162,2% în 1998 și 212,5% în 2005, rata șomajului a fost în Regiunea Sud-Vest de 104,8% în 1998 și de 125,4% în 2005 față de 47,1% în 1998 și 40,7% în 2005 în Regiunea București-Ilfov, iar proporția populației rurale a crescut în Regiunea Sud de la 129% în 1998 la 129,3% în 2005 dar s-a redus în Regiunea Nord-Vest de la 83,8% în 1998 la 80,7% în 2005. Din totalul investițiilor străine atrase până în anul 2006, 64,3% (22,2 miliarde euro din totalul de 34,5 miliarde) s-au concentrat în Regiunea București-Ilfov față de numai 2,7% în regiunea Sud-Vest și 1,2% în Regiunea Nord-Est.

În comparație cu celelalte state membre ale Uniunii Europene, inclusiv cele care au aderat în sau după 2004, România prezintă particularitatea singulară de a avea cea mai înaltă proporție a populației rurale (45,1% din total în 2005) din care peste o treime lucra în agricultură. Segmentul de populație ocupată în agricultură se caracterizează printr-un avansat proces de îmbătrânire: 33,7% peste 55 ani, 36,3% între 35 și 54 ani și numai 30,0% între 15 și 34 ani în 2006.

Proiectul Strategiei post-aderare a României (2007) enumeră aspectele definitorii ale stării actuale a agriculturii și ruralului românesc: evoluția produsului agricol pe o traiectorie sinuoasă și la cote scăzute de performanță condiționată într-o măsură exagerat de mare de factorii climaterici; perpetuarea unei structuri agrare dominate de o excesivă fărâmițare a capitalului funciar și de o penurie generalizată de capital de exploatare; posibilitățile extrem de modeste de capitalizare;

slaba legatură cu piețele a mării majorității a exploatațiilor; excedentul semnificativ de forță de muncă în exploatațiile individuale; nivelul și proporțiile sărăciei în zonele rurale; starea infrastructurii, a sistemului de sănătate și a celui de educație și formare profesională inițială și continuă în mediul rural. Drept consecință, în ultimii ani s-a perpetuat poziția periferică a producătorilor agricoli români în context european sub raportul performanței economice și s-a accentuat evoluția descendentă a competitivității în schimburile economice internaționale, după cum o atestă dinamica soldului balanței comerciale cu produse agro-alimentare.

Analizand problematica *dezvoltării regionale*, se observa ca dezbaterile care au avut loc pe marginea proiectului prezentei Strategii în cele 8 regiuni de dezvoltare ale României confirmă constatările conținute în Programul Operațional Regional 2007-2013, adoptat în aprilie 2007, privind punctele slabe identificate la nivel regional:

- Concentrarea creșterii economice, impulsionată de investițiile străine directe, în jurul Bucureștiului și creșterea disparităților dintre regiunea București-Ilfov și celelalte șapte regiuni, precum și apariția problemelor de congestionare a orașului-capitală;
- Declinul socio-economic al unui număr însemnat de centre urbane mari și diminuarea rolului lor în dezvoltarea arealelor adiacente și a regiunilor;
- Accentuarea dezechilibrelor demografice la nivel regional, degradarea structurii pe vârste și îmbătrânirea populației căpătând dimensiuni alarmante în regiunile din sudul țării;
- Pierderea funcțiilor urbane ale multor orașe mici și mijlocii, în special ale celor monoindustriale afectate de restructurare, frecvent asociată cu accentuarea problemelor sociale;
- Reapariția dezechilibrului istoric de dezvoltare între jumătatea de est și cea de vest a țării, decuplarea economică a unor zone tradițional subdezvoltate din nordul și estul țării și de-a lungul Dunării;
- Accesibilitatea redusă a unor zone cu efecte negative asupra dezvoltării locale;
- Existența unor zone extinse cu deficit de forță de muncă datorită scăderii populației, migrației temporare masive și îmbătrânirii, ceea ce duce la o presiune sporită asupra serviciilor sociale și de sănătate;
- Posibila apariție a unui fenomen de stagnare economică în zonele montane;

- Slaba competitivitate a multor afaceri, în special în turism, nivelul scăzut al productivității muncii, lipsa investițiilor de capital și a capacității manageriale, gradul scăzut de utilizare a tehnologiilor moderne;
- Calitatea scăzută a infrastructurii publice, degradarea utilităților urbane, incapacitatea de a conserva bunurile istorice și culturale;
- Experiența și calificarea limitate ale autorităților locale în gestionarea unor programe complexe de dezvoltare durabilă incluzând componentele economice, sociale și de mediu.

Elementele strategice conținute în Programul Operațional Regional 2007-2013 au menirea de a da răspunsuri concrete și efective la punctele slabe identificate mai sus prin mobilizarea activă a resurselor și potențialului regional și local pe direcțiile care pot avea cea mai mare influență directă asupra dezvoltării regionale și locale. Pe această bază se fundamentează măsurile care intră în competența autorităților regionale, județene și locale pentru remedierea și îmbunătățirea substanțială a situației pe termen scurt și mediu.

Obiectivele specifice ale Programului au fost definite pe baza analizelor economice și sociale la nivel național precum și la nivelul celor opt regiuni de dezvoltare, analizei SWOT și viziunii strategice a Planului Național de Dezvoltare și Cadrului Național Strategic de Referință în concordanță cu prioritățile Uniunii Europene.

Orizont 2013. Obiectiv național: Sprijinirea dezvoltării economice și sociale echilibrate teritorial și durabile a regiunilor României corespunzător nevoilor și resurselor lor specifice prin concentrarea asupra polilor urbani de creștere; îmbunătățirea condițiilor infrastructurale și a mediului de afaceri pentru a face din regiunile României, în special cele rămase în urmă, locuri mai atractive pentru a locui, a le vizita, a investi și a munci. În scopul realizării acestui obiectiv central se va pune accentul principal pe creșterea rolului economic și social al centrelor urbane prin adoptarea unei abordări policentrice în vederea unei dezvoltări mai echilibrate a regiunilor.

Intervențiile sectoriale la nivel național vor fi completate prin acțiuni cu specific regional, subregional și local pentru a sprijini aplicarea principiilor dezvoltării durabile. Dezvoltarea echilibrată a tuturor regiunilor se va realiza printr-o abordare integrată, bazată pe combinarea investițiilor publice în infrastructura locală cu politici active de stimulare a activităților de afaceri și sprijinirea valorificării resurselor locale pe următoarele axe prioritare tematice:

În ceea ce privește *sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor* ca poli urbani de creștere, acțiunile se vor concentra pe creșterea calității vieții și crearea de noi locuri de muncă prin reabilitarea infrastructurii urbane, îmbunătățirea serviciilor urbane, inclusiv a serviciilor sociale, și dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor și antreprenoriatului.

Pentru a contribui la o dezvoltare teritorială echilibrată a țării și pentru a evita creșterea disparităților interne, investițiile vor fi concentrate în acele orașe care acționează ca poli regionali și/sau locali de creștere și iradiază dezvoltare în zonele adiacente, acordându-se prioritate polilor de creștere localizați în regiunile și județele cu un nivel de dezvoltare mai scăzut în termeni de PIB pe locuitor și de rată a șomajului.

Având în vedere situația actuală din orașele României, este prevăzut ca fondurile alocate dezvoltării urbane să fie utilizate în proporție de 60% pentru infrastructura publică urbană, 25% pentru infrastructura socială și 15% pentru îmbunătățirea mediului de afaceri.

Pentru îmbunătățirea infrastructurii sociale a regiunilor, se vor crea premisele necesare pentru asigurarea populației cu serviciile esențiale, contribuind astfel la atingerea obiectivului UE al coeziunii economice și sociale prin îmbunătățirea infrastructurii serviciilor de sănătate, educaționale, sociale, siguranță publică și pentru situații de urgență. Măsurile avute în vedere și țintele propuse pe termen scurt și mediu pentru descentralizarea și eficientizarea serviciilor de sănătate, sociale și educaționale și pentru întărirea responsabilităților autorităților regionale.

Investițiile în acest domeniu au ca scop îmbunătățirea calității acestor servicii și ridicarea lor la standarde europene, cu implicații pozitive asupra realizării personale, stării de sănătate și participării populației pe piața muncii, precum și în ceea ce privește gradul general de atractivitate a regiunilor.

Spre a consolida *mediul de afaceri regional și local*, se va acționa pentru înființarea și dezvoltarea structurilor de afaceri de importanță regională și locală, reabilitarea siturilor industriale și sprijinirea inițiativelor antreprenoriale conform specificului fiecărei regiuni, în special în zonele mai puțin dezvoltate sau aflate în declin economic. Dezvoltarea sustenabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor cu impact pe plan regional și local, pe baza experienței pozitive acumulate în cadrul parcurilor industriale, zonelor de afaceri și platformelor logistice prin: construirea, reabilitarea sau extinderea de clădiri destinate exclusiv activităților de producție și servicii, cu excepția celor pentru incubatoare de afaceri; reabilitarea și extinderea sistemului de

strazi din interiorul structurii de afaceri și a drumurilor de acces; asigurarea utilităților de bază (stații de tratare a apei, furnizare de energie și gaz, sistem de canalizare) și a rețelelor de cablare și conectare broadband; demolarea de clădiri redundante în perimetrele de afaceri, îndepărtarea molozului și deșeurilor, servicii de salubritate; activități promoționale.

Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului prezintă măsuri stabilite ce vizează în principal valorificarea sustenabilă a patrimoniului cultural și a resurselor naturale cu potențial turistic precum și îmbunătățirea calității infrastructurii turistice de cazare și agrement în vederea creșterii atractivității regiunilor, dezvoltării economiilor locale (comerț, construcții, transporturi, alimentație publică, industria mică și artizanat) și creării de noi locuri de muncă. În acest fel regiunile, zonele și localitățile își identifică și consolidează o identitate proprie și își îmbunătățesc avantajele competitive în sectoare cu valoare adăugată mare și conținut calitativ și cognitiv ridicat, atât pe piețele tradiționale cât și pe cele noi, în formare. O parte însemnată a locurilor de muncă nou create oferă oportunități sporite pentru ocuparea forței de muncă feminine și a unor categorii defavorizate.

Restaurarea și valorificarea patrimoniului cultural și modernizarea infrastructurii conexe;

- Crearea, dezvoltarea și modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea sustenabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor turistice prin: amenajarea obiectivelor turistice naturale cu potențial turistic (canioane, defileuri, peșteri, lacuri glaciare, Delta Dunării și alte zone umede etc.) în condițiile monitorizării permanente a presiunii asupra mediului în conformitate cu planurile de management pentru ariile naturale protejate, inclusiv siturile Natura 2000; valorificarea potențialului turismului montan, inclusiv amenajarea căilor de acces, a platformelor de campare și a refugiilor alpine, marcarea traseelor turistice, instalarea de posturi Salvamont; dezvoltarea turismului balnear; crearea, modernizarea și extinderea structurilor de cazare și de agrement precum și ale utilităților aferente.

- Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică, prin proiectarea unei imagini pozitive a României, definirea și promovarea brandului turistic național, dezvoltarea turismului intern prin diversificarea ofertei și a activităților de marketing specifice, inclusiv prin realizarea unui sistem unitar de informare și statistică turistică on-line.

La nivelul anului 2015 se prevede implementarea a 400 de proiecte în domeniul infrastructurii de turism, sprijinirea directă sau indirectă a 350 firme în domeniul turismului,

desfășurarea a cel puțin 10 campanii de promovare a brandului turistic la nivel național și internațional și înființarea a 10 centre naționale de informare și promovare turistică, având ca rezultat, printre altele, crearea unui număr de 1.000 de noi locuri de muncă.

În plus față de prevederile specifice ale Programului privind turismul balnear, se propune extinderea și diversificarea, în stațiunile balneo-climaterice, a procedurilor de tratament pe baza factorilor naturali, dezvoltarea unei rețele de parcuri balneare care să ofere servicii complexe de tip wellness, promovarea tratamentelor gerontologice cu medicamente și preparate originale românești.

Pentru realizarea obiectivelor Programului Operațional Regional 2007-2013 cheltuielile eligibile pot fi finanțate în proporție de 85% (circa 3,7 miliarde euro) din Fondul European de Dezvoltare Regională, cu o cofinanțare publică națională de 657,56 milioane euro și fonduri private estimate la 184,76 milioane euro.

Orizonturi ale României în 2024 și 2030

Strategiile și programele existente privind dezvoltarea regiunilor nu conțin proiecții dincolo de actualul exercițiu bugetar UE 2007-2013, cu excepția unor ținte specifice programate la nivelul anului 2015¹³.

Dezvoltarea rurală, agricultura, silvicultura și pescuitul - dispozițiile legale, documentele programatice și deciziile executive în aceste domenii sunt corelate cu directivele UE și reglementările comunitare, precum și cu strategiile naționale și programele sectoriale ale României.

Orizont 2013. Obiectiv național: Creșterea dinamismului economic al zonelor rurale din România în condițiile menținerii echilibrului social prin dezvoltarea durabilă a agriculturii, silviculturii și pescuitului, inclusiv a industriilor procesatoare aferente pentru satisfacerea optimă a nevoilor de hrană ale populației și pentru asigurarea conservării și îmbunătățirii resurselor naturale¹⁴.

Obiectivele principale pentru perioada imediat următoare sunt:

- Dezvoltarea competitivității sectoarelor agricol, forestier și de pescuit bazat pe cunoaștere și inițiativă privată;

---

¹³ Albu L., Dobrescu E., Dezvoltarea durabila in Romania, Editura Expert, București, 2007, pag. 34

¹⁴ Albu L., Dobrescu E., Dezvoltarea durabila in Romania, Editura Expert, București, 2007, pag. 372

- Reducerea populației ocupate în agricultură în corelare cu crearea de exploatații viabile;
- Reducerea gradului de fragmentare a suprafeței agricole și stimularea concentrării fermelor de mici dimensiuni;
- Menținerea calității și diversității spațiului rural și forestier, urmărind echilibrul între activitățile umane și conservarea resurselor naturale.

Se vor implementa prevederile Planului Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013.

Orizont 2030. Obiectiv național: Adoptarea în totalitate a politicilor și practicilor comunitare în domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului; finalizarea restructurării și modernizării acestor sectoare și a spațiului rural¹⁵.

În această perioadă se vizează atingerea unui nivel înalt de competitivitate în sectorul agro-alimentar, care va deveni compatibil cu cel vest-european ca urmare a creării unor structuri agricole viabile, modernizării economiei rurale, diversificării producției și realizării unor produse de calitate. România va recupera decalajele de productivitate în sectorul agricol și se va apropia de nivelul de dezvoltare a industriilor alimentare din țările europene cu tradiție. Se vor asigura integral normele de siguranță a alimentelor prin respectarea cerințelor de eco-condiționalitate comunitare.

În urma aplicării programului multianual coerent în domeniul silviculturii, procentul de împădurire va ajunge, în anul 2030, la 34% din suprafața țării, cu perspectiva să evolueze în continuare spre procentajul optim de 45%.

Măsurile ce urmează a fi întreprinse precum și necesarul de finanțare urmează a fi stabilite în funcție de evaluarea rezultatelor obținute în perioada anterioară, pe baza unor studii de specialitate care să ia în considerare diferite scenarii posibile, inclusiv volumul de investiții pe programe și obiective.

Implementarea Agendei Locale pentru secolul XXI (AL-21) - promovarea sistematică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile a început în România încă din anul 2000 prin implementarea unor proiecte concrete la nivel local inițiate și cofinanțate de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare - România în cadrul Agendei Locale 21.

---

¹⁵ Albu L., Dobrescu E., Dezvoltarea durabila in Romania, Editura Expert, București, 2007, pag. 375

Programul Agenda Locală 21 a pornit inițial de la nivelul municipiilor medii-mari și a fost diversificat atât în sensul extinderii ariei de implementare la nivel județean cât și prin restrângerea anvergurii proiectului până la nivel de oraș sau comunitate rurală.

În perioada 2000-2003 a fost definitivată metodologia și s-au elaborat primele seturi de documente AL-21 pentru 9 municipii-pilot. Rezultatele acestei etape au fost apreciate atât la nivelul autorităților și comunităților locale cât și la nivel central guvernamental, mai ales prin prisma calității contribuțiilor rezultate din dezbaterile publice, de care s-a ținut seama în definitivarea Planului Național de Dezvoltare al României.

Ca urmare, Guvernul României a decis extinderea programului Agenda Locală 21 la nivel național, cuprinzând peste 40 de noi localități sau unități teritoriale până la sfârșitul anului 2007. În acest sens s-a semnat o Convenție de colaborare între reprezentanții Guvernului, Federației Autorităților Locale din România și Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare prin Centrul Național pentru Dezvoltare Durabilă. Proiectele realizate în perioada 2003-2007 au inclus de această dată și 6 județe și 2 comune¹⁶.

Programul a beneficiat de asistență tehnică din partea unor experți ONU, UE și ai Institutului Internațional pentru Dezvoltare Durabilă (Canada), precum și din partea unor agenții de dezvoltare internațională din Europa și America.

Amenajarea teritoriului și planificarea spațială în perspectiva dezvoltării durabile, spațiul geografic amenajat și locuit - cuprinzând elemente fizice naturale și antropice dar și elemente instituționale și culturale - reprezintă un complex funcțional care susține calitatea vieții populației și reprezintă acea parte a avuției naționale de care beneficiază toți cetățenii.

Obiectivul de a realiza coeziunea teritorială a Uniunii Europene este prezent în Tratatul de Reformă de la Lisabona (13 decembrie 2007) și a căpătat treptat contur în documentele adoptate la nivel ministerial încă 1983, cu o sistematizare mai precisă în Carta de la Leipzig (mai 2007). Coeziunea teritorială presupune adecvarea resurselor teritoriului (naturale și antropice) la necesitățile dezvoltării socio-economice în vederea eliminării disparităților și disfuncționalităților între diferite unități spațiale în condițiile păstrării diversității naturale și culturale a regiunilor.

Așezările umane, ca subsistem al teritoriului locuit, reprezintă spațiul unde problemele economice, sociale și de mediu trebuie coordonate la scări spațiale diferite, instrumentele de implementare fiind amenajarea teritoriului și urbanismul. Teritoriul, înțeles ca spațiu geografic

---

¹⁶ Matei Elena, Ecoturism, Editura Top Form, București, 2004, pag. 95

locuit, include elemente fizice naturale și antropice, dar și elemente instituționale și culturale, toate integrate într-un complex funcțional al cărui principal scop și resursă îl reprezintă populația umană. Așezarea umană ca entitate funcțională, fizică, instituțională și culturală reprezintă cadrul de asigurare a unui cât mai înalt nivel al calității vieții. Așezările umane trebuie privite în calitate de consumatoare de resurse dar și de generatoare de bunăstare și potențială resursă de creativitate, în special în mediul urban.

Amenajarea teritoriului are un caracter predominant strategic, stabilind direcțiile de dezvoltare în profil spațial, care se determină pe baza analizelor multidisciplinare și a sintezelor interdisciplinare. Documentele care rezultă din acest proces au un caracter atât tehnic, prin coordonările spațiale pe principiul maximalizării sinergiilor potențiale ale dezvoltării sectoriale în teritoriu cât și legal, având în vedere că, după aprobarea documentațiilor, acestea devin norme de dezvoltare spațială pentru teritoriul respectiv. Aspectele tehnice, legale și politice integrate în planurile aprobate de amenajare a teritoriului constituie elemente care fundamentează planurile regionale de dezvoltare și constituie expresia coordonată spațial și temporal a politicilor de dezvoltare. Planurile de amenajare a teritoriului constituie fundamentarea tehnică și asumarea politică și legală a strategiilor în vederea accesului la finanțarea programelor și proiectelor din fonduri naționale și europene, în particular prin Programul Operațional Regional și programele operaționale sectoriale. În cadrul acțiunii de aplicare a Planului de Amenajare a Teritoriului Național au fost aprobate prin lege, până în luna septembrie 2008, cinci secțiuni: rețele de transport, apă, arii protejate, rețeaua de localități și zone de risc natural.

În condițiile specifice ale României, clarificarea regimului juridic al proprietății asupra terenurilor - fie intravilane (construibile), fie extravilane (preponderent agricole, silvice sau perimetre naturale protejate) - printr-un sistem cadastral adecvat reprezintă obiectul principal al dezvoltării teritoriale sănătoase și precede stabilirea regimului tehnic și economic prin documentații de urbanism.

Planificarea spațială - conceptul de planificare spațială reprezintă un cumul de metode, programe, proiecte și acțiuni prin care se realizează dezvoltarea direcționată, ghidată de strategii explicite, a spațiului fizic pentru a echilibra componentele economice, sociale, culturale și istorice, de peisaj și mediu natural ale unui teritoriu. Planificarea spațială presupune demersuri interdisciplinare și include paliere diferite de analiză și proiectare, constituind baza conceptuală a

politicilor de dezvoltare regională și intervenind pentru corectarea anomaliilor și disfuncționalităților care pot să apară în derularea acestora.

Strategiile, programele și planurile de amenajare integrată în teritoriu și localitățile din România vor trebui, prin urmare, să încorporeze orientările comune pentru spațiul amenajat european, cu referință prioritară la menținerea unui echilibru rațional între interesul privat și cel public, în condițiile respectării stricte a regimului juridic al proprietății asupra terenurilor. Se are în vedere evitarea dispersiei zonelor de locuit, asigurarea diversității sociale și culturale intraurbane, controlul jocurilor speculative de ocupare a spațiilor publice și peisajului, mixajul optim între elementele funcționale și cele sociale. În acest fel, dezvoltarea echilibrată a localităților, îmbinată cu respectarea spațiului cultural și natural, va oferi o contribuție esențială la ameliorarea calității vieții în armonie cu mediul ambiant, la folosirea corectă a resurselor și la prevenirea unor evoluții negative ireversibile.

Pentru întreaga perioadă până în anul 2030, îmbunătățirea condițiilor de locuit, inclusiv în cartierele de clădiri multietajate din orașe, în sprijinul dezvoltării urbane durabile vizează următoarele obiective:

- Adaptarea dinamicii și caracteristicilor locuințelor la nevoile prezente și viitoare ale populației;
- Precizarea direcțiilor de dezvoltare viitoare a construcției de locuințe (principii de construcție, materiale și structură adaptate la condițiile specifice);
- Dezvoltarea controlată a zonelor rezidențiale (asigurarea accesului la utilități, transport, servicii publice și sociale);
- Realizarea unor politici de locuire care să integreze grupurile vulnerabile și să asigure mixitatea socială;
- Constituirea de rezerve funciare suficiente și dispuse în amplasamente diverse prin realizarea unor politici locale coerente referitoare la folosința terenurilor;
- Asigurarea accesului la condiții de locuire sigure și sănătoase pentru persoanele care nu își pot achiziționa locuințe pe piața liberă.

Orizont 2013. Obiectiv național: Integrarea preceptelor științifice ale planificării spațiale în programele de dezvoltare regională; modernizarea cadrului legislativ și normativ în concordanță cu orientările de coeziune teritorială a UE și cu cerințele dezvoltării durabile.

În acest scop se prevăd, în completarea măsurilor stabilite prin Programul Operațional Regional și în concordanță cu prevederile Conceptului Național de Dezvoltare Spațială - România 2025, următoarele direcții de acțiune prioritare:

- Completarea cadrului legislativ pentru integrarea viziunii strategice de planificare spațială și amenajare a teritoriului în programele de dezvoltare regională;
- Determinarea viitoarelor centre urbane de polarizare a zonelor rurale pentru a mări gradul de accesibilitate a populației rurale la servicii de calitate (sănătate, educație, servicii sociale);
- Stabilirea cadrului legislativ și tehnico-normativ pentru demararea unui program multianual vizând strămutarea locuințelor aflate în zone de risc (cutremur, inundații, alunecări de teren, avalanșe, poluare chimică sau radioactivă);
- Elaborarea, aprobarea și aplicarea normelor care impun consultarea populației asupra deciziilor de urbanism și a celor care privesc dezvoltarea comunității;
- Limitarea prin lege a expansiunii spațiului intravilan al localităților urbane pentru o perioadă de 10 ani în favoarea restructurării (reciclării) terenurilor intravilane existente pentru noile investiții;
- Întocmirea planurilor strategice de dezvoltare a orașelor mari și aprobarea lor ca planuri-temă pentru planurile urbanistice generale, reactualizate conform principiilor de dezvoltare integrată și sustenabilitate urbană acceptate în cadrul UE;
- Întocmirea, la nivelul fiecărei localități, a planului local de dezvoltare durabilă (Agenda Locală 21) cu antrenarea largă și activă a comunității;
- Statuarea obligativității ca planurile strategice și urbanistice pentru orașele mari să fie elaborate și aprobate în corelare cu cele ale unităților teritorial-administrative adiacente;
- Stabilirea și aplicarea planurilor de măsuri pentru realizarea centurilor verzi-galbene (spații verzi și terenuri agricole) în jurul orașelor de rangul I și II; mărirea suprafețelor de spații verzi intravilane cu 10% pentru atingerea unui indicator de minimum 15 metri pătrați pe locuitor;
- Lansarea proiectelor pentru sporirea spațiilor de parcare în orașele mari;
- Promovarea orientărilor strategice ale UE privind cooperarea teritorială europeană prin implementarea programelor operaționale comune în interiorul frontierelor UE

(cu Ungaria și Bulgaria) și în zonele frontierei externe (cu Serbia, Ucraina-Moldova, Ungaria-Slovacia-Ucraina, zona extinsă a Mării Negre), programului operațional de cooperare transnațională în sud-estul Europei (SEES) și programelor de colaborare inter-regională ale UE, respectiv INTERREG IVC, URBACT II, ESPON 2013 și INTERACT 2007-2013. În acest scop se va utiliza în regim transfrontalier și experiența pozitivă a României în implementarea Agendei Locale 21.

Orizont 2020. Obiectiv național: Constituirea la nivel regional, conform strategiilor de dezvoltare spațială, a sistemului policentric de arii funcționale urbane (aglomerări urbane) și de coridoare de urbanizare în lungul arterelor de transport de interes european (policentricitate de rețea).

Pe lângă continuarea acțiunilor inițiate în cadrul implementării programelor lansate în perioada 2007-2013, se vor urmări următoarele ținte orientative:

- Asigurarea în totalitate a terenurilor pentru construcții noi prin reciclarea terenurilor intravilane și extravilane desemnate prin planurile strategice sau restructurarea terenurilor subutilizate sau părăsite și limitarea expansiunii zonelor urbanizate;
- Realizarea structurilor fizice și instituționale care să permită declararea ca localități urbane a viitoarelor centre de polarizare a zonelor rurale;
- Reconfigurarea spațială la nivelul comunelor în vederea micșorării numărului de unități teritorial-administrative;
- Dezvoltarea spațială policentrică și echilibrată a ariilor cu funcțiuni metropolitane (București și Timișoara, apoi Constanța și Iași) și pregătirea accesului la categoria de metropole a 4 municipii cu peste 300 mii locuitori (Brașov, Cluj-Napoca, Craiova și sistemul urban Galați-Brăila);
- Realizarea efectivă a centurilor verzi-galbene din jurul orașelor de rangul I; atingerea unui indicator de spațiu verde de 26 metri pătrați pe locuitor pentru orașele de rangul I și II;
- Atingerea unei valori medii pe țară a indicelui suprafeței locuibile de 15 metri pătrați pe locuitor;
- Reducerea la 40% a proporției locuințelor încălzite cu sobe cu combustibil solid prin înlocuirea instalațiilor și introducerea unor sisteme moderne de încălzire;

- Realizarea de spații publice de calitate în toate zonele principale ale orașelor;
- Rezolvarea problemei parcajelor pentru orașele de rangul I, inclusiv Municipiul București; dezvoltarea traseelor funcționale pietonale și pentru bicicliști în orașele de rangul I și II;
- Obținerea unei mixități funcționale și sociale optime a localităților pentru a evita enclavizarea socio-economică;
- Continuarea și amplificarea programelor de colaborare transfrontalieră, transnațională și interregională pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor de coeziune teritorială a Uniunii Europene și a îmbunătăți conectivitatea și interacțiunea cu spațiile învecinate.

Orizont 2030. Obiectiv național: Structurarea și dezvoltarea rețelei extinse de localități urbane și rurale ca premisă pentru afirmarea regiunilor României ca entități dinamice, atrăgătoare și competitive și pentru racordarea lor deplină la spațiul european.

În acest sens se prevăd ca ținte orientative:

- Creșterea nivelului de urbanizare până la 70% prin atingerea indicatorilor care să permită includerea a circa 650 de localități rurale în categoria de orașe și prin aplicarea generalizată a instrumentelor de dezvoltare urbană integrată;
- Realizarea principalelor elemente ale tramei naționale de interconectare funcțională a regiunilor României (inclusiv prin coridoarele transcarpatice) ca armătură a dezvoltării lor durabile și a racordării lor la sistemul european;
- Folosirea politicilor și instrumentelor de amenajare a teritoriului pentru refacerea fondului forestier, renaturarea luncii Dunării, re-crearea bazinelor naturale de retenție a apelor și reabilitarea zonei de litoral;
- Realizarea centurilor verzi-galbene în jurul orașelor de rangul II; atingerea unui indicator de spațiu verde de 35 metri pătrați pe locuitor pentru orașele de rangul I și II;
- Încheierea programului de strămutare a locuințelor aflate în zone de risc la hazardurile naturale sau antropice;
- Atingerea unei valori medii pe țară a indicelui suprafeței locuibile de 17 metri pătrați pe locuitor.

Dimensiunea culturală a dezvoltării durabile - păstrarea patrimoniului cultural, creației contemporane și diversității culturale ca premisă a coeziunii și solidarității europene este menționată în mod expres în Strategia pentru Dezvoltare Durabilă a UE și se regăsește în principalele documente politice ale Uniunii Europene, inclusiv în Tratatul de la Lisabona, precum și într-o serie de convenții multilaterale adoptate sub egida UNESCO sau a Consiliului Europei. Importanța dimensiunii culturale la nivelul Uniunii Europene este evidențiată de faptul că în domeniul creației și serviciilor culturale lucrează aproximativ 6 milioane de cetățeni europeni, reprezentând 3,1% din totalul locurilor de muncă în UE.

Tema protecției și valorificării bunurilor culturale (imobile, mobile și imateriale, peisajele culturale) revine frecvent în dezbaterile Parlamentului European, generând inițiative importante cum ar fi introducerea unei sigle a patrimoniului european, măsuri suplimentare pentru protecția proprietății intelectuale, inclusiv pentru creațiile online, realizarea unui echilibru rațional între libertatea de acces și combaterea pirateriei digitale, promovarea unui cadru fiscal favorabil industriilor culturale. Se subliniază, de asemenea, valoarea intrinsecă și perenă a diversității și creativității culturale și se recomandă prudență în aplicarea mecanică a logicii strict economice la domeniul cultural.

Dezvoltarea durabilă ca obiectiv strategic fundamental presupune încetățenirea unor practici și instrumente libere și diverse de acces la educație și cunoaștere, la tezaurul cultural al propriei națiuni și al umanității în ansamblu, la toate resursele care pot dezvolta creativitatea și spiritul novator. Este vorba de asigurarea șansei pentru toți indivizii de a deveni producători de cultură, depășind astfel statutul de simpli consumatori de divertisment.

În esență, principiile dezvoltării durabile se aplică în egală măsură patrimoniului cultural ca și capitalului natural, fiind vorba de resurse moștenite de care trebuie să beneficieze și generațiile următoare. Întrucât avem de-a face cu resurse neregenerabile, eventuala lor irosire, din ignoranță sau neglijență, devine astfel irecuperabilă și ireversibilă.

Orizont 2013. Obiectiv național: Crearea și menținerea unui cadru legislativ și instituțional coerent, congruent cu reglementările și practicile existente în cadrul UE; implementarea primei faze a planurilor de măsuri pentru inventarierea, protejarea și valorificarea patrimoniului cultural național și racordarea lui deplină la spațiul european și universal al valorilor culturale; creșterea

accesului tuturor categoriilor de populație, din toate zonele și mediile sociale, la informație și cultură și îmbunătățirea statutului social și economic al creatorului și artistului.

Proiectul de Strategie în domeniul Patrimoniului Cultural Național 2008-2013, elaborat în februarie 2008, definește patrimoniul național ca un ansamblu de resurse moștenite, identificate ca atare indiferent de regimul de proprietate, care reprezintă marturia și expresia valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor aflate în continuă evoluție și cuprinde toate elementele rezultate din interacțiunea dintre factorii umani și naturali de-a lungul timpului. Strategia evocă drepturile culturale de bază, așa cum sunt fundamentate la nivelul Uniunii Europene, și stabilește ca principii generale: participarea cetățenilor, îmbunătățirea administrației în sectorul patrimoniului cultural, dezvoltarea resurselor culturale și folosirea durabilă a resurselor patrimoniului.

Prioritățile generale identificate în această Strategie sunt: realizarea inventarului și a codului patrimoniului cultural național precum și a unui sistem informațional operativ și eficient care să conecteze, în condiții de transparență, autoritățile centrale și locale, instituțiile specializate și formațiunile societății civile cu atribuții sau interese în domeniu.

MODUL 5:

IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI RAPORTAREA REZULTATELOR DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA

Pentru punerea în aplicare a prezentei Strategii Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României se recomandă următoarele măsuri, ca rezultat al consultărilor în cadrul Consiliului Național de Dezbatere Publică, Grupurilor Regionale (pentru fiecare dintre cele 8 Regiuni de Dezvoltare), Consiliului Științific sub egida Academiei Române și al încorporării în textul final al Strategiei a observațiilor și propunerilor pertinente formulate pe parcursul acestui proces consultativ, a celor primite din partea instituțiilor centrale, autorităților locale, partidelor politice, forurilor academice și universitare, asociațiilor patronale și partenerilor sociali, organizațiilor neguvernamentale și altor formațiuni ale societății civile, persoanelor interesate din țară și rezidenților români în străinătate, precum și a celor semnalate în mijloacele de comunicare în masă:

1. Aprobarea proiectului Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă de către Guvernul României.
2. Înaintarea oficială a Strategiei către Comisia Europeană.

3. Obținerea avizului consultativ asupra textului proiectului de Strategie din partea specialiștilor Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și altor experți internaționali, și sondarea prealabilă a opiniei profesionale a Direcției Generale de specialitate a Comisiei Europene.

4. Instituirea unui Comitet Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă, la nivel executiv, sub coordonarea directă a Primului Ministru, incluzând ministerele și alte instituții centrale implicate în implementarea Strategiei. Comitetul Interdepartamental, prin persoana desemnată de președintele acestuia, va fi nominalizat ca punct de legătură în relațiile cu Comisia Europeană și celelalte instituții ale UE în privința implementării pe plan național a Strategiei UE pentru Dezvoltare Durabilă.

5. Stabilirea obligației Comitetului Interdepartamental de a prezenta un raport anual Parlamentului României asupra modului de implementare a Strategiei, pe baza monitorizării indicatorilor dezvoltării durabile conveniți la nivelul UE, precum și a indicatorilor specifici, adaptați la condițiile României, asupra eventualelor rămăneri în urmă și asupra măsurilor de remediere a acestora, incluzând și posibile propuneri de ajustare a obiectivelor-țintă pe plan național și a termenelor de execuție, în funcție de situația reală și de prevederile Directivelor UE în materie, adoptate pe parcurs.

6. Stabilirea responsabilității Comitetului Interdepartamental de a coordona activitățile legate de elaborarea și actualizarea permanentă a setului de indicatori pentru monitorizarea implementării obiectivelor dezvoltării durabile la nivel național, regional și sectorial, potrivit orientărilor metodologice stabilite de Institutul Național de Statistică, în congruență cu reglementările convenite în cadrul UE, în vederea asigurării acurateței și comparabilității datelor cu cele ale celorlalte state membre ale Uniunii Europene.

7. Statuarea obligației Comitetului Interdepartamental, în conformitate cu prevederile Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă a UE, de a prezenta Comisiei Europene un raport complet asupra implementării Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă la fiecare doi ani, începând cu luna iunie 2011, însoțit de propuneri și recomandări privind eventuala modificare a orientărilor generale, politicilor și priorităților Strategiei UE în materie.

8. Asigurarea reprezentării Comitetului Interdepartamental în Rețeaua Europeană pentru Dezvoltare Durabilă (European Sustainable Development Network - ESDN) la nivelul UE.

9. Instituirea unui Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă la nivel național, cu un Secretariat Permanent. Consiliul Consultativ se constituie ca organism total autonom față de puterea executivă, dar finanțat de la bugetul de stat (în concordanță cu practica statornicită în majoritatea statelor membre ale UE). Consiliul va include 11-15 reprezentanți ai comunității științifice și academice precum și ai societății civile din România, personalități cu prestigiu recunoscut și competențe precise în materie. Consiliul Consultativ va funcționa sub egida Academiei Române și va avea ca obiect principal de activitate monitorizarea implementării Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă.

10. Acordarea dreptului Consiliului Consultativ de a prezenta Parlamentului României un raport anual, complementar celui prezentat de Comitetul Interdepartamental, privind implementarea Strategiei, conținând propriile evaluări și recomandări de acțiune.

11. Aderarea Consiliului Consultativ la rețeaua UE a Consiliilor Consultative Europene pentru Mediu și Dezvoltare Durabilă (European Environmental and Sustainable Development Councils - EEAC).

12. Declanșarea procedurilor pentru evaluarea colegială a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă de către instituții și experți din alte state membre ale UE, conform recomandării exprese conținute în Strategia UE în materie.

De asemenea, în urma semnalelor primite din partea instituțiilor centrale și locale consultate și a asociațiilor sau persoanelor interesate, se recomandă spre considerare Guvernului României următoarele măsuri:

1. Elaborarea unor estimări bugetare multianuale pe 7 ani, congruente cu exercițiile bugetare ale UE, concepute într-o formulă glisantă, revizuită în fiecare an, pentru asigurarea pe termen mediu a finanțării continue și fără sincope a obiectivelor dezvoltării durabile în conformitate cu obligațiile asumate în calitate de membru al Uniunii Europene și cu interesele naționale ale României.

2. Crearea, în componența Guvernului României, a unei instituții specializate (eventual sub forma unui Institut Național de Planificare Strategică) pentru elaborarea și urmărirea strategiilor de dezvoltare economică și socială a României, în corelare cu capacitatea de suport a capitalului natural pe termen mediu și lung, coordonarea programelor sectoriale interdependente și asigurarea coerenței programelor guvernamentale și a celor cu finanțare comunitară.

3. Crearea unui Minister al Energiei și Resurselor (eventual în urma restructurării Ministerului Economiei și Finanțelor) și reexaminarea funcționalității mecanismelor de reglementare și agențiilor specializate în condiții de transparență, conform politicilor și practicii UE.

4. Pregătirea, în regim prioritar, a unei strategii pro-active pe termen lung privind evoluțiile demografice și migrația, ca element de referință pentru revizuirea realistă a programelor sectoriale; ajustarea corespunzătoare a strategiilor privind resursele umane, educația și formarea profesională, sănătatea publică.

CONCLUZII

Enunțat în anii 1970, în condițiile afirmării crizei petroliere și de resurse naturale la nivel mondial, și impus în context internațional sub egida ONU, prin Raportul Comisiei Brundtland (1987), conceptul dezvoltării durabile a cunoscut epoca sa de glorie în ultimul deceniu al secolului trecut. Documentele Conferinței Mondiale de la Rio de Janeiro (1992) și urmările sale, strategiile elaborate la nivel național în aplicarea Agendei 21 și alte asemenea demersuri au încercat să-i exprime conturul în planul realităților concrete. În același timp, o amplă dezbateră teoretică s-a angajat pe această temă. Succesele sunt relative și inegale. Dacă în plan economico-social definițiile abundă, sub raport juridic, de exemplu, parametrii rămân insignifianți.

Întrebarea privind posibilitatea realizării dezvoltării economice durabile a României nu poate avea decât un răspuns “afirmativ”, condiționat de îndeplinirea unor cerințe sine qua non, a căror constientizare, cât mai urgent cu putință, în mentalul tuturor nivelurilor societale, face parte din instrumentarul de bază al reușitei.

Pilonul economic al dezvoltării durabile a României, căruia i se adaugă în mod complementar și independent cel social, ambiental și cultural, are câteva obiective și priorități.

Un obiectiv macroeconomic fundamental este creșterea permanentă a PIB, pe baza aplicării programului strategic și tehnic contemporan, în ritmuri relativ înalte, care să asigure atingerea nivelului mediu al PIB per capita al UE-27 într-un orizont realist de timp (de exemplu, până în 2005, ceea ce ar presupune un ritm mediu anual de creștere în perioada 2007-2025 de cel puțin 6,5%). Această creștere presupune un efort investițional susținut, cu eficiență ridicată, o dinamică înaltă a productivității totale a factorilor de producție, dar mai ales satisfacerea criteriului eco-eficienței de a “realiza mai mult cu mai puțin” consum de resurse naturale și umane.

Dupa o tranzitie cu multe sincope, Romania a reusit sa relanseze cresterea economica. Incepand din anul 2000, Produsul Intern Brut a crescut cu o rata medie anuala 4,1%.

Cele mai dinamice sectoare au fost: comerțul, construcțiile, transportul și comunicațiile, industria prelucrătoare, mai ales pe baza de resurse naturale (prelucrarea lemnului și a produselor din lemn; celuloza; hartie și produse din hartie; produse din cauciuc și mase plastice, materiale de construcții, construcții metalice și produse din metal etc.).

Deși s-au produs restructurări în ca drul sectoarelor economice, nevoile de producție și consum au rămas dependente de creșterea extensivă a cererii de materii prime și energie. Decuplarea creșterii economice de la consumul resurselor și de la presiunile asupra mediului se produce pe parcursul unei perioade mai îndelungate, însă unele mesaje pot fi înregistrate luând în considerare indicatorii de eficiență. Analiza consumului intern brut de energie (CIE), raportat la variația PIB, evidențiază o îmbunătățire a eficienței. Rata de creștere mai mică a CIE, de 1% față de cea a PIB -4,1%, poate întări concluzia unei schimbări favorabile.

Totuși, încă nu se poate vorbi despre o decuplare a creșterii economice de presiunea asupra mediului, atâta timp cât asigurarea cu energie se face în proporție de circa 90% pe seama resurselor convenționale de combustibili fosili, iar intensitatea energetică a economiei românești se situează printre cele mai înalte din UE (272 tcc/1 mil. PIB în PPS).

Tendințele consumului energetic final din țările UE arată îmbunătățiri importante în sectoarele industriale și de servicii. În cazul României se constată, dimpotrivă, creșterea de tip extensiv a acestui consum în industrie și transporturi. Judecând în termenii reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră (GES), datele indică o tendință favorabilă schimbării. Față de anul 1989, emisiile totale GES au scăzut cu aproape 50%, ca urmare a reducerii drastice a producției industriale și a restructurării economice din anii tranziției la economia de piață, precum și prin intrarea în funcțiune a primului reactor al Centralei Nucleare-Energetice de la Cernavodă. Volumul emisiilor s-a diminuat în toate sectoarele economiei românești, cu excepția transporturilor. Potrivit prognozelor, până în anul 2012, emisiile de GES vor fi cu mult sub limita stabilită pentru România prin Protocolul de la Kyoto, chiar în condițiile creșterii PIB.

Sporirea cererii de bunuri și servicii este un factor de antrenare a creșterii economice durabile, cu condiția satisfacerii sistemului eco-eficienței, adică de a realiza mai multe produse cu mai puține consumuri de resurse naturale și umane. Din analiza consumului intern de materiale

reiese ca procesul de dematerializare a economiei este greoi. Consumul de materii prime pe unitatea de Produs Intern Brut a ramas dependent de volumul productiei.

Pentru eco-eficientizare se impune promovarea instrumentelor de piata care sa reflecte adevaratele costuri ale folosirii resurselor naturale si impactul asupra societatii (taxele de mediu, scheme flexibile de comercializare a emisiilor, subventii s.a.).

Relansarea cresterii economice din ultimii ani si-a pus amprenta asupra dezvoltarii durabile. Dezvoltarea umana nu se poate realiza fara resurse materiale si financiare, cresterea economica fiind conditia sine qua non a bunastarii si coeziunii sociale.

Conform ultimului Raport al Dezvoltarii Umane (UNDP, 2005), cu un indice de 0,792 Romania se situeaza pe locul 64 din cele 177 tari analizate, fiind a saptea dintre tarile cu dezvoltare medie. Toate cele 25 de state membre UE se afla în grupul tarilor cu dezvoltare umana înalta.

Nivelul scazut al indicelui dezvoltarii umane înregistrat în Romania deriva din pozitia mai joasa la toate cele trei componente: PIB pe locuitor, speranta de viata si gradul de cuprindere în învatamant.

In comparatie cu anul 1990, cand indicele dezvoltarii umane era de 0,772, s-a înregistrat un avans determinat atat de relansarea cresterii economice, cat si de îmbunatatirea parametrilor sperantei de viata si educatie.

In conditiile cresterii duratei de viata si scaderii natalitatii, se remarca un proces de îmbatranire demografica, care va ridica probleme pentru dezvoltarea durabila, sub aspectul echilibrului între generatii si al nestabilitatii sistemului public de pensii si al altor sisteme de protectie sociala a varstnicilor.

Cresterea sperantei de viata si reducerea mortalitatii generale indica o îmbunatatire a starii de sanatate a populatiei. Diferenta de noua ani, cu cat traiesc mai putin romanii decat cetatenii din vechile state membre ale UE, reflecta atat diferentele mari dintre nivelul de bunastare si conditiile de viata, cat si probleme de sanatate mai mari, insuficienta dezvoltare a sistemului medical romanesc, ca si subfinantarea si disfunctionalitatile acestuia. In 2004, 20% din totalul populatiei sufera de una sau mai multe boli cronice (boli de inima, artroza, artrita, diabet, ulcer s.a). A crescut incidenta bolilor infectioase si parazitare, a TBC si a SIDA.

Mortalitatea infantila si mortalitatea materna, desi au scazut, se mentin totusi la rate înalte comparativ cu cele din UE.

Sistemul public de sanatate sufera de subfinantare cronica, în conditiile în care cererea de servicii medicale a crescut, serviciile sunt costisitoare, iar resursele financiare alocate si alocabile sunt scazute.

În ceea ce priveste educatia, se evidentiaza cresterea nivelului general de sustinere, reflectata de sporirea ponderii populatiei care a absolvit învatamantul superior si scaderea ponderii celor care au absolvit cel mult scoala generala. Numarul studentilor a crescut de la 83 de studenti la 10.000 de locuitori în 1990 la 300 în 2004, iar rata bruta de cuprindere în învatamantul superior s-a ridicat de la 10,6% la 43,2%. Au scazut însa rata bruta de înrolare în învatamantul secundar superior (liceu si profesional) si abandonul scolar.

O alta problema o reprezinta determinarea calitatii procesului educational. În parte, acesta este un rezultat al deficitului de resurse cu care se confrunta sistemul educational. În Romania, ponderea cheltuielilor publice pentru învatamant în PIB a fost de 2,9% în 2004, comparativ cu 4%-8,5% în statele membre UE.

Indicator sintetic al bunastarii, veniturile populatiei din Romania marcheaza decalaje impresionante fata de tarile europene. Veniturile banesti disponibile, estimate la paritatea puterii de cumparare, erau în 2001 de aproape noua ori mai mici decat media la nivel UE-15.

Evolutia veniturilor a fost marcata în anii 1990 de erodarea puternica a puterii de cumparare sub influenta inflatiei si de recesiunea care a însoțit procesul de restructurare a economiei, iar dupa anul 2000 de relansarea cresterii economice si scaderea inflatiei.

Odata cu sporirea castigurilor salariale, s-au adancit inegalitatea veniturilor si polarizarea sociala. Conform estimarilor realizate de specialistii INS, în anul 2004 veniturile disponibile ale celor mai bogati 20% dintre locuitorii Romaniei erau de 4,9 ori mai mari decat veniturile de care dispuneau cei mai saraci 20%.

Procesul de bipolarizare a veniturilor a generat adancirea fenomenului de saracie si limitarea coeziunii sociale. În anul 2003, saracia afecta viata a 25,1% din populatia Romaniei, iar 12% nu depasea pragul de 2,15 dolari pe zi.

Dupa anul 2000, reducerea saraciei a avut loc în conditiile cresterii nivelului general al veniturilor, crestere de care a beneficiat si populatia cu venituri mici, dar în proportii mult mai mici decat populatia cu venituri mari.

Elasticitatea mare a parametrilor saraciei la crestere economica este o premisa importanta a politicii de combatere a saraciei, în conditiile mentinerii tendintei de crestere economica din

ultimii ani. Restrangerea saraciei impune politici de sustinere a veniturilor din zona saraca a distributiei pe transferuri sociale în favoarea familiilor cu copii, a populatiei din afara pietei muncii si a somerilor, precum si pe majorarea salariului minim. De asemenea, promovarea unor politici de dezvoltare a capitalului uman si de ocupare, menite sa sustina capacitatea de a realiza venituri mai mari si mai sigure, se înscrie în ratiunea progresului pentru dezvoltare durabila.

BIBLIOGRAFIE

1. Curs ERASMUS+: “GO GREEN: CLIMATE CHANGE AND SUSTAINABLE ENVIRONMENT”
2. *** Strategia de ecoturism a României. Cadru teoretic de dezvoltare, Autoritatea Națională pentru Turism, București, 2004
3. *** Sustainable Tourism Development: Guide for Local Planners, OMT, Madrid, 1997
4. *** The World Ecotourism Summit, OMT, Madrid, 2002.
5. *** Earth Summit Agenda 21, The United Nations Programme of Action from Rio, United Nations, 1992
6. Albu L., Dobrescu E., Dezvoltarea durabila in Romania, Editura Expert, București, 2005
7. Băltărețu Andreea, Ecoturism și dezvoltare durabilă, Editura Prouniversitaria, București, 2007
8. Matei Elena, Ecoturism, Editura Top Form, București, 2004
9. Nistoreanu Puiu (coordonator), Ecoturism și turism rural, Editura A.S.E., București, 2003

FIȘĂ DE LUCRU

1. Enumerații cele 17 obiective ale dezvoltării durabile, folosindu-vă de următoarea imagine:

2. Menționați ce înțelegeți prin arii naturale protejate.

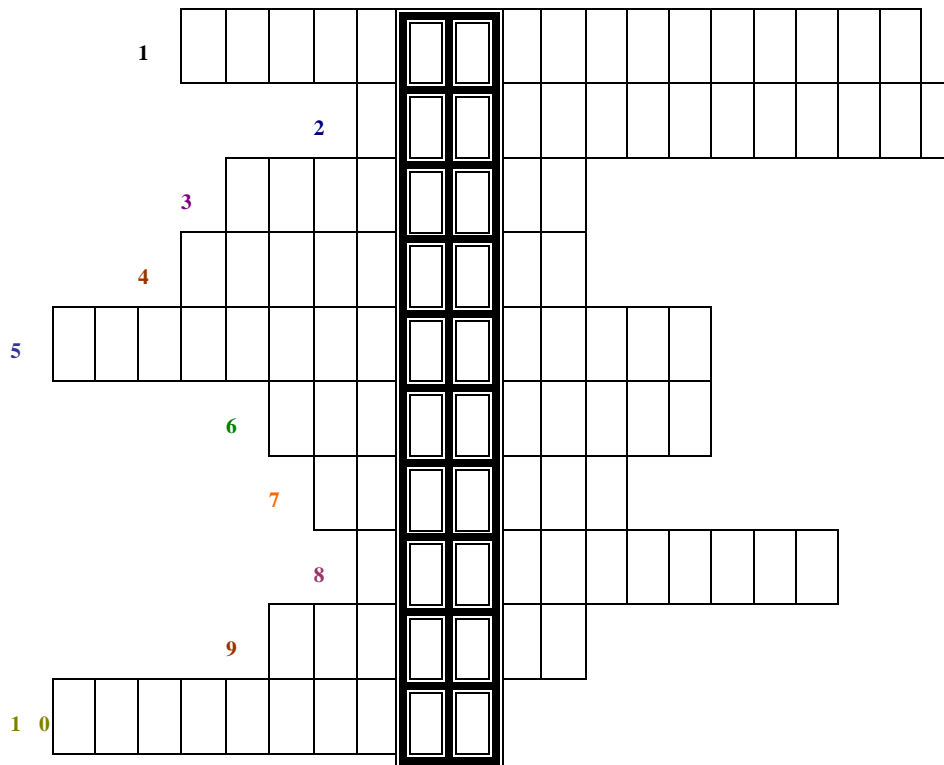
.....

.....

.....

.....

3. Completați următorul aritmograf, știind că în căsuțele marcate, pe verticală, veți descoperi denumirea unei arii protejate, care prezintă importanță din punct de vedere turistic.

1. Arii protejate mai mari, în care regimul de protecție se extinde asupra tuturor componentelor cadrului natural (două cuvinte).
2. Rezervație a biosferei din România, zonă de importanță națională și internațională, trecută pe lista patrimoniului mondial(două cuvinte).
3. Primul parc național din România este situat în munții.....
4. “Speciile de animale și plante rare sau periclitare, arbori izolați, formațiuni și structuri geologice de interes științific sau peisagistic” se numesc ..... al naturii.
5. Introducerea pe teritoriul țării, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, a culturilor de microorganisme, plante și animale vii, se face pe baza acordului eliberat de autoritatea centrală pentru protecția mediului, în urma consultării cu..... (două cuvinte).
6. Reglementare internațională, privind patrimoniul mondial cultural și natural.
7. În cuprinsul ariilor naturale protejate se găsesc ....., animale, minereuri și/sau formațiuni geologice rare, care prezintă importanță din punct de vedere științific.
8. Elementele naturale ce se regăsesc în ariile naturale protejate sunt importante din punct de vedere .....
9. Parcurile naționale sunt destinate cercetării științifice , recreației și pentru .....
10. Rezervațiile naționale, după obiectul ocrotirii pot fi .....

